

III. évfolyam 11. szám - 2013. november

KeMLIB

Komárom-Esztergom megyei könyvtárszakmai folyóirat

(A Téka Téma utódja)

<http://kemplib.jamk.hu>

kemplib@jamk.hu

Kiadja a József Attila Megyei és Városi Könyvtár

2800 Tatabánya, Fő tér 2. **Felelős kiadó** dr. Voit Pál igazgató

Felelős szerkesztő: Szilassi Andrea. **Rovatvezetők:**

Erősné Suller Ildikó, Dr. Horváth Géza, Kissné Anda Klára, Szilassi Andrea, Vitéz Veronika.

Design: Török Csaba. **Műszaki szerkesztő:** Szilassi Andrea

ISSN 2062-5782

Tartalom

Megyei könyvtárkép - Szakmai hírek

Feketsné Kisvarga Anita:- Dr. Voit Pál:

Új Könyvtárellátási Szolgáltató Rendszer működik megyénkben ..... 4-5. oldal

Kókai-Szabó Hedvig:

A Kisbéri Városi Könyvtár a kistelepülések szakmai ellátásában ..... 6. oldal

Megyei könyvtárkép – Rendezvénybeszámolók

Tatabánya

Nász János:

Felelősségvállalás környezetünkért, felelősségünk természeti világunkért
(Dr. Száraz Péter Zoltán előadása kapcsán) ..... 7-8. oldal

Fenntarthatóság és sport, avagy a környezettudatos sportmarketingé a jövő?
(Gyüszi Dávid előadás kapcsán)..... 8-9. oldal

Nagy Edit:

E havi kiállításainkról ..... 10. oldal

Pap Zsuzsanna:

Readers' Corner Jane Austen kvízverseny könyvtárunk közreműködésével ..... 11. oldal

Szilassi Andrea:

NetNagyi Klub a Népház Úti Fiókkönyvtárban ..... 11-12. oldal

Esztergom

Szűcs Katalin:

Könyvtári beszélgetések novemberben a Helischer József Városi Könyvtárban ..... 13-14. oldal

Oroszlány

Takács Tímea:

Beszélgetés Závada Pállal ..... 15. oldal

Tata

Petrozsényi Eszter:

Dorottya szerepében: Gál Tamás ..... 16. oldal

Jogról a Városi Könyvtárban ..... 17. oldal

Gyereksarok

Erősné Suller Ildikó (Tatabánya)

Kanga hordozó klub alakult a gyermekkönyvtárban ..... 18. oldal

Gurinné Pintér Gabriella (Dorog):

Hírek gyermekkönyvtárunk hétköznapijairól ..... 19. oldal

Dományi Zsuzsa (Tata)

Újra „hangoltunk” ..... 20. oldal

Honismeret, helyismeret

Ifj. Gyüszti László:

A helytörténetírás rögös ösvényén ..... 21- 23. oldal

Dr. Horváth Géza:

Helyismereti évfordulók Komárom-Esztergom megyében 2014-ben ..... 24-35. oldal

Egyesületi élet

Kissné Anda Klára:

Nyílt nap a Kúrián és a Fővárosi Törvényszék könyvtárában ..... 36-41. oldal

Klikk

Vitéz Veronika:

A Science Fiction-ből a mindennapokba – Nyelvtechnológiai alkalmazások..... 42-45. oldal

Szilassi Andrea:

Séta és idegenvezetés okostelefonnal – Guide@Hand applikációk ..... 46-47. oldal

Hírünk az országban

Gulyás Jánosné:

Novemberi válogatás ..... 48-49. oldal

Új Könyvtárellátási Szolgáltató Rendszer működik megyénkben

**FEKETSNÉ KISVARGA ANITA –
DR. VOIT PÁL**

Év vége felé sokan gondolkodunk el az eltelt esztendőről, készítünk számvetést megvalósult céljainkról és elgondolkozunk jövőbeni terveinkről. Így teszünk mi is, a József Attila Megyei és Városi Könyvtárban, amikor a Komárom-Esztergom megyei Könyvtárellátási Szolgáltató Rendszer 2013-as működéséről készítünk visszatekintést.

De mi is ez a Könyvtárellátási Szolgáltató Rendszer, azaz a KSZR?

Röviden: az állam pénzügyi támogatást nyújt a kistéleplési könyvtárak számára, amelyet összekapcsol szolgáltatási, módszertani segítséggel, amelyet egy nagyobb könyvtártól, az úgynevezett ellátó központtól kapnak dokumentumállományuk beszerzéséhez és feldolgozásához, közösségi, olvasásnépszerűsítő rendezvényeik megtartásához, könyvtárosuk szakmai képzéséhez az önkormányzatok.

Korábban a kistérségi társulások szabta keretek között, Komárom-Esztergom megye 7 kistérségéből 5-ben működött mozgókönyvtári ellátás, 2013. január 1-jétől a 2012. évi CLII. kulturális törvény új alapokra helyezte a kistéleplési ellátást.

A jogszabály értelmében a települési könyvtár működtetése továbbra is az önkormányzatok kötelező feladata, melyet a községi, városi önkormányzat, vagy nyilvános könyvtár fenntartásával, vagy - az 5 ezer fő alatti települések esetében - a megyei könyvtárak szolgáltatásainak igénybevételével teljesíthet. A finanszírozás változásáról a 13/2013. (II. 14.) EMMI rendelet ad iránymutatást.

A változás tehát alapvetően megyénkben is abban áll, hogy a kistéleplési önkormányzatok nem kapnak közvetlenül pénzt a könyvtárak fejlesztésére, hanem a Megyei Könyvtár szolgáltatásain keresztül valósul meg az ellátás és a fejlesztés, amelyhez a dokumentumokat, eszközöket a települési könyvtárak igényei alapján a Megyei Könyvtár biztosítja.

Megyénkben összesen 56 települési önkormányzat döntött úgy, hogy megállapodást köt a József Attila Megyei és Városi Könyvtárral, és az igénybe vett szolgáltatások fogadására alkalmas könyvtári, információs és közösségi hely elnevezésű könyvtári szolgáltató helyet tart fenn. Aki nem köt megállapodást, annak önállóan kell működtetnie a nyilvános könyvtárak előírásai alapján az intézményét, és elesik az állami támogatás ezen formájától. Az újonnan felépülő Könyvtárellátási Szolgáltató Rendszer működését a központi költségvetés az önkormányzatok költségvetési fejezetében, illetve az úgynevezett könyvtári normatíva

biztosításával támogatta, mely a lakosságszámhoz igazodva került megállapításra: 1000 fő alatt 668.300,- Ft, 1000-1500 fő között 835.380,- Ft, 1500- 5000 fő között 1.002.460,- Ft volt ebben az esztendőben – és várhatóan ez 2014-ben sem változik.

Nem volt könnyű dolgunk, amikor a korábban kistérségi módszertani központként ellátott 9 községi könyvtár helyett 56 ellátása vált a feladatunkká. Munkánkat nehezítette, hogy a 39/2013. (V.31.) EMMI rendelet - amely a KSZR működését szabályozza - életbe lépésére is június 10-ig kellett várunk. Csak ez után valósulhatott meg a dokumentumok beszerzésre kiírt közbeszerzés is, amely egész nyáron át tartott. Az irányító hatóság magas minőségi követelményeket állított az ellátó központokkal szemben és csak különleges esetben lehetett eltérni a megyei könyvtárak kizárólagosságától. Jelentős feladatot vállalt a kistérségi Wass Albert Művelődési Központ és Városi Könyvtár, amikor 19 települési könyvtár dokumentum-ellátását és könyvtári adatbázisának karbantartását vállalta magára a korábbi példamutató ellátási gyakorlat folytatásaként.

Az együttműködés a községi könyvtárakkal nem volt eredménytelen. A Megyei Könyvtár **közel 10.000 kötet könyvet, DVD-t, hangos könyvet vásárolt és dolgozott fel** a kistérségek számára, s ezek fele már kiszállításra került. Ez több mint **4,5 tonna könyv** mozgatását jelenti éves szinten. Összesen 21 db könyvtár kérte a 2014. évre folyóiratok előfizetését is. Több mint **100 olvasásnépszerűsítő program, író-olvasó találkozó** zajlott a megyében a községi könyvtárak lebonyolításában, melyhez szintén anyagi támogatást nyújtott az állami támogatási keret. **22 községi könyvtár gyarapodott informatikai, irodatechnikai eszközzel,** 2

vásárolt könyvtári szoftvert, **8 újulhatott meg könyvespolcok, asztalok és egyéb bútorok megvásárlása révén.** A könyvtárakban megtartott kézműves foglalkozások kellékei, irodaszerek, könyvtári ügyviteli nyomtatványok biztosítását is fedezte a normatíva, melyek megvásárlásával 37 könyvtár élt.

Miért szükséges az internet és az egyre népszerűbb e-book-ok korszakában községi könyvtárak fejlesztésére áldozni? Mert sok községben ezek a „falatka” könyvtárak jelentik a legközelebbi információforrást, azt a helyet, ahol tudásuk fejlesztéséhez, vagy éppen szórakoztatásuk céljából irodalmat és társaságot találhatnak a helybéli lakosok, ahol a mindig kíváncsi gyerekek talán először fognak kezükbe könyvet, s tanulják meg a könyvtárban való eligazodás első lépéseit.

2014-ben egy kiegyensúlyozott együttműködés várható a Megyei Könyvtár és a települési könyvtárak, önkormányzatok között. Elindulhatunk közös célunk megvalósítása felé: az egységes minőségbiztosításon alapuló könyvtári informatikai rendszer kiépítésében, amely lehetővé teszi Komárom-Esztergom megyében az egységes online katalógusból való szolgáltatást a megye minden települése, minden olvasója számára.

Mi, könyvtárosok hiszünk a hivatásunkban, és hisszük, hogy jövőre még többet tehetünk azért, hogy az olvasás és a könyvtárak jelentősége ne halványuljon el. Hiszünk Babits Mihály szavaiban:

„Óh, ne mondjátok, hogy a Könyv ma nem kell, hogy a Könyvnél több az Élet és az Ember; mert a Könyv is Élet, és él, mint az ember – így él: emberben könyv, s a Könyvben az Ember.”

Kisbéri Városi Könyvtár

„hagyományt örökíteni és a jövőt szolgálni”

Hírek

Információk

Szolgáltatások

A Kisbéri Városi Könyvtár a kistélepülések könyvtári ellátásban

KÓKAI-SZABÓ HEDVIG

2012. december 31-én megszűnt a kistérségi mozgókönyvtári ellátási forma és a 2013-as évtől a kistélepülések könyvtári ellátásának megszervezése a megyei könyvtárak feladata lett. Az új rendszer beindításakor a tatabányai József Attila Megyei és Városi Könyvtár - Komárom-Esztergom megyében egyedülálló módon –megállapodást kötött a kisbéri Városi Könyvtárral, a térségi települések könyvtári ellátásának biztosítására. A felkérés a több évtizedes kiváló és szakmailag kimagasló munka elismerése. Könyvtárunkban remekül működött a mozgókönyvtári rendszer. A térség 16 településének könyvtári ellátását, dokumentum beszerzését, kiszállítását, a helyi könyvtárosok szakmai munkájának támogatását végeztük. Ettől az évtől a meglévő települések mellé három új község könyvtára csatlakozott a kisbéri térséghez: Dad, Kisigmánd és Kömlőd.

Szeptember hónapban történt a megállapodás aláírása a megyei könyvtár és könyvtárunk között. Ekkor tudtuk neki állni a munkának, átgondolni és leadni a könyvrendeléseket és megkezdeni a feldolgozó munkát. Jelenleg -a térségi könyvtárellátásban- 19 község könyvtárának állománygyarapítását, feldolgozását, az adatbázis építését és a könyvek kiszállítását végezzük. A feladat hatalmas, hiszen az egész éves munkát az év végéig kell elvégeznünk és a falvak éves könyvbeszerzési normatívája könyvtáranként 400.000 - 600.000 Ft között változik.

Mindezek mellett párhuzamosan folyik a munka a városi könyvtárban. A megszokott nyitva tartási időben szeretettel várjuk olvasóinkat, látogatóinkat, folyamatosan bővülő új könyveinkkel, a kézi könyvtári anyag használatával, könyvtárközi kölcsönzéssel, számítógépezési és internetezési lehetőséggel.

Felelősségvállalás környezetünkért, felelősségünk természeti világunkért

NÁSZ JÁNOS

Dr. Száraz Péter Zoltán volt a soros előadója, november 30-án az Öko-Esték rendezvénysorozatunknak, Tatabányán a József Attila Megyei és Városi Könyvtárban.

Az előadás apropóját a három évvel ezelőtti vörösiszap-katasztrófa adta, hiszen maga az előadó, tanár-biológus önkéntes csoportjával is részt vett a mentési-helyreállítási munkálatokban és az erről készült fotó-dokumentációit és élményeit osztotta meg a hallgatókkal, közönséggel. A vörösiszap 50%-ban vasoxidot tartalmaz, de számos nehézfém is megtalálható és 13 lúgos PH-val bír, amely mindenféle életformára rendkívül veszélyes. A sűrűsége mellett pedig radioaktivitása is van. Mintegy 6-8 ezer év kellene ahhoz, hogy a természet teljesen közömbösíteni tudná. A MAL 10 iszaptárolója közül ez csak az egyik volt, amelyből mintegy 1 millió tonna massa ömlött ki, mégpedig hihetetlen sebességgel takart be mindent és sodort el minden az útjába kerülő tárgyat, állatokat. Még így is legalább 50 millió tonna veszélyes vörös és úgynevezett szürke iszap került lerakásra ebben a térségben és ez évente egymillió tonnával gyarapszik, mivel Boszniából

folyamatosan érkezik a feldolgozásra váró olcsóbb timföld szállítmány. a legnagyobb károkat a természeti és emberi értékekben Devecser városa szenvedte el, hiszen a város egyharmadát le kellett bontani. Ez mintegy 100 lakóházat és más épületet jelentett és 1000 ember költözött el az egykori lakóhelyéről. Legalább 34 milliárd forint kár keletkezett és mintegy 19 milliárd forintot költöttek el eddig rekultivációra. A károkozás ennél sokkal jelentősebb, hiszen még évekig, évtizedekig kell folytatni, például a talaj teljes kicserélését, és az elpusztult növényzet újratelepítését. Tudnivaló az, hogy

egy civilizált társadalomnak bizonyos ipari termékekre szüksége van, de egy felvilágosult társadalomban minden szempontból meg kell vizsgálni azt, hogy egyes technológiák milyen környezeti hatással, terheléssel járnak, másrészt az is szükséges hogy a helyi közösségek véleménye és érdekei is érvényre kerüljenek.

Közös érdekünk az, ahogy egykor az „édeni” környezetünket kaptuk, úgy is adjuk tovább a következő generációknak és ebben minden egyes embernek felelőssége van, akár tud róla, vagy magáénak érzi, vagy sem. Az emberiségnek a

személyes felelőssége mellett, kollektív felelőssége is van a Föld törekény természetes eredeti környezetének megőrzésére.

„Fenntarthatóság és sport, avagy környezettudatos sportmarketingé a jövő? – Lehetőség és felelősség, hogy jobbá tegyük a világot”

NÁSZ JÁNOS

2013. november 18-án **Gyüsi Dávid** sportmenedzser, főiskolai hallgató igen érdekes, izgalmas számos új, a fenntarthatóság és a sport témakörébe tartozó megközelítéseket és már működő mintákat, tapasztalatokat, gyakorlatban is működő eredményeket tartalmazó előadását hallgathattuk meg az előadó idézett gondolatával.

A bevezetőjében körüljárta a sport fogalmát. Lényegében a sport gyökere, a szabadban, a természetes környezetben, született meg. A természetes mozgáson alapult, és az élet fenntartásából származó versenyhelyzetekből alakult ki. Ki az ügyesebb, a gyorsabb a táplálék és eszközök megszerzésében. Befolyásolni tudta az adott közösség életminőségét és összehozta őket. Az egyre változó környezetben és fejlődésben a sport már több társadalmi funkcióval is rendelkezett. Mégpedig az egészségmegőrzés, szabadidős tevékenység, parallel a társadalmak fejlődésének tükrképével. A sportolók és a közönségük megjelenése mellett szépen fokozatosan kialakultak a ráépülő iparágak, mint például a sportszergyárak és a mindezeket mozgó marketing. Mára már egyre lazább lett a kapcsolat a sport amatőrizmussal és a profi aspektusa között.

Az előadás lényegi részét a sportegyesületek és sportszergyártó cégek környezettudatosságának vizsgálata, jelenlegi helyzetének és jövőbeli irányai képezték. Az egyre változó környezet, változó stratégiákat igényelnek tőlük, hiszen a sportszergyártók immár nem egymással versenyeznek, hanem az egyre tudatosabb fogyasztókért, szolgáltatások igénybevevőikért.

Az Adidas, Puma és Nike filozófiájának feltárásakor szembeötlik az, hogy mindegyiknél különleges hangsúlyt fektetnek a környezetbarát munkahelyek létesítésére gyártási technológiára. Minél kisebb környezetterhelés elérése mellett az elhasznált termékek begyűjtését és újrahasznosítását is bevezették. Az egykori sportcipőkből sportpálya burkolatok készülnek például. Egyre nagyobb hangsúlyt fektetnek a vállalati társadalmi felelősségre. Egyfajta küldetéstudatosság felvállalásával, „egy olyan vezetői rendszert szeretnénk kialakítani, mely során az egész vezetés elkötelezett a fenntartható környezet iránt, és példaként szolgálhatnak másoknak. Elköteleződésük, olyan termékek gyártása, mely során az ökológiai lábnyomukat a legkisebb mértékűre szorítsák. „Az előadás másik hangsúlyos részét ismert és kevésbé ismert sportegyesületek környezettudatos stratégiájának bemutatása adták. A Miami Heat kosárlabda, a Manchester United labdarúgó, a Philadelphia Eagles amerikai foci egyesület mindegyike jelentős figyelmet és beruházást szentel a működésük „zöld” oldalának bemutatására és propagálására. Környezeti fenntarthatóság a futball legmagasabb szintjén, ez hatja át az egyesületek tevékenységét. A rendezvényeik megtartására a napelemes világítást, a szélturbinák megújuló erőforrásait használják fel, a gyepszőnyeg esővízzel való öntözését, és a fű és a termőföld újrahasznosítását. Hazánkban használható példaként egy kis angol fociklub környezettudatos gazdálkodása került terítékre. A Dratford FC, 11 405 m²-es alapterületű, 4000 fő befogadására képes stadionját 2006 –ban adták át. A lehető legoptimálisabb megközelíthetőséggel, limitált parkolókkal, de elektromossággal hajtott tömegközlekedéssel, élőfüves tetőszerkezet, a playa öntözését eső vízzel biztosították, a pálya világítását napelemek segítették, energia takarékos izzókkal és családi és más társadalmi programokkal, folyamatos kihasználtsággal, és zöld beruházások hozzá járulnak a helyi gazdaság növekedéséhez. Félvegetáriánus étteremmel és

büfével, melyben a környékről származó nyersanyagokból készülnek az ételek.

Még megtudtuk azt is, hogy a Londoni olimpia volt, minden idők legkörnyezetbarátabb olimpiája és a göteborgi Atlétika Európa Bajnokságot is ez a rendezőelv hatotta át, és más helyi cégek is “kihasználták” arra ezt a lehetőséget hogy fenntartható termékeiket bemutathassák, így a Volvo elektromos autót például.

A téma irodalmához néhány honlap:

- <http://nfl.greensports.org>
- www.nikeinc.com
- www.adidas-group.com
- <http://www.puma-annual-report.com/en/2012/>
- <http://sportsmarketing.hu/2013/10/29/kornyezeti-fenntarthatosag-a-futball-legmagasabb-szintjen/>
- <http://sportsmarketing.hu/2013/03/02/atletika-europa-bajnoksag-a-fenntarthatosag-jegyeben/>
- <http://sportsmarketing.hu/2013/10/15/angol-klubcsapatok-kornyezettudatos-gazdalkodasa-dartford-fc/>

E havi kiállításainkról

NAGY EDIT

Novemberben Fő téri könyvtárunkban **Bankáné Bálint Mária** olajfestményei fogadták a könyvtárba lépőket.

Az alkotó szintén autodidakta módon sajátította el a festés tudományát, Keresztély Piroskához hasonlóan a Képzőművészeti Szabadegyetem tanáraitól és Sulyok Teréz festőművésztől. Nyaranta alkotótáborokban vesz részt. Saját öröme fest, kedvencei a mezei virágok és természeti formák, de szívesen örökít meg öreg házat, templomot is.

<http://www.jamk.hu/?q=hu/konyvtarkeptar/201311>

Bankáné Bálint Mária képe

Görgényi István festménye

A Görgényi-kiállítás megnyitóján

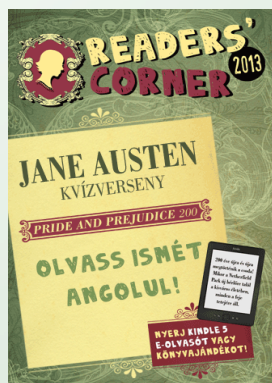

Görgényi István festménye

Népház Úti Fiókkönyvtárunkban (Tatabánya, Népház u. 5.) 2013. november 5-én **Görgényi István (1917-1973)** festőművész - a "magyar Goya" - akvarelljeiből nyílt kiállítás *Tatabánya Görgényi képein* címmel. Anyagát a tatabányai vállalkozó, Rigó Erik magán-gyűjteményéből válogatta Gyüsi László, intézményünk igazgatóhelyettese. A látogatókat Dr. Voit Pál, könyvtárunk igazgatója köszöntötte, a megnyitóbeszédet **Rochlitz György** festőművész tartotta. Demeniv Igor tanítványainak harmonikajátéka színesítette a programot: Heizer Zsófia, Hajlinger Emili és Hajlinger Márk is a tatabányai Erkel Ferenc Zeneiskola növendékei.

Readers' Corner Jane Austen kvízverseny könyvtárunk közreműködésével

PAP ZSUZSANNA

2013. december 2-án a *British Council*, az *Angoltanárok Nemzetközi Egyesülete* és a József Attila Megyei és Városi Könyvtár közös rendezvényt tartott angolnyelvtanárok számára **Jane Austen világa a 21. században : Pride and**

Prejudice 200 címmel *Price Beatrix* a *British Council* tanára, az *Angoltanárok Nemzetközi Egyesületének* vezetőségi tagja, tanártréner közreműködésével.

NetNagyi Klub a Népház Úti Fiókkönyvtárban

SZILASSI ANDREA

2013. november 23-án Népház Úti Fiókkönyvtárunkban ismét folytatódott ismeretterjesztő programsorozatunk, amelyet a számítógép-használók számára indítottunk hét évvel ezelőtt. A kezdeti klubfoglalkozások több átalakuláson is átmentek az idők során. A havi rendszeresség helyett - két év óta - ritkultak a programok. Immár kéthavonta találkozunk egymással. Változott az előadások témája is, mivel a technológiai fejlődés mérföldes léptekkel robot világunkban, s az információs társadalom számtalan új lehetőséget kínál.

Továbbra is számottevő időt hagyunk ugyanakkor a kötetlen beszélgetésekre és az otthonról hozott finomságok elfogyasztására is. Változatlanul önkéntes alapon történik az előadásokra való felkészülés is – kivételt jelentenek ebben az NKA támogatásával

A módszertani foglalkozást a 2013. november 5. és 2013. december 16. között meghirdetett Readers' Corner Jane Austen kvízverseny népszerűsítésére szerveztük. A verseny célja, hogy olvasóink kedvet kapjanak angol nyelvű könyvek olvasásához, és megismerjék a nyelvtanulás e módját is. Jane Austen művei a *Büszkeség és balítélet* után 200 évvel is a legnépszerűbb olvasmányok közé tartoznak, eredetiben olvasni őket még nagyobb öröm.

A foglalkozáson tippeket és ötleteket kaptak a pedagógusok arra vonatkozóan, hogyan keltsék fel tanulóik érdeklődését az idegen nyelven olvasás iránt. Blogok, irodalmi műsorok, webinarok, honlapok, letölthető óravázlatok, filmadaptációk az eredeti művek alapján vagy azok átdolgozásai, mind-mind segítenek eligazodni az Austen-világ szövevényében.

megvalósított októberi könyvtári heti programjaink.

A kezdetekkor kitűzött cél azonban ma is aktuális: helyet és lehetőséget kívánunk biztosítani tapasztalatcserére, további ismeretek szerzésére egykori tanfolyami hallgatóink mellett minden érdeklődő számára. Ennek mostanra jól látható a jótékony hatása: mindenkor értő közönség hallgatja az előadásokat, és nem lankad a figyelem a program végére sem. Szintén örömdetmes következmény, hogy nagyszerű közösség épült a klub tagjaiból, akik kisebb csoportokat alkotva részt vesznek más kulturális, természetjáró- és sport rendezvényeken is.

Kapcsolatokat ápolunk több hasonló szervezettel is. A legsokrétűbb összeköttetés a *budapesti EzüstNet Egyesülettel* van. Kölcsönösen eljárnak tagjaink egymás foglalkozásaira, és előadóként is részt vállalnak a csoportok működtetésében. Három alkalommal közös kiránduláson is részt vettünk. Egyszer Tatán, kétszer Budapesten

töltöttünk egy kellemes és emlékezetes napot.

Mint az előzőekben utaltam rá, az előadások témáit sem csupán a világháló kínálatára, illetve különféle szoftverek alkalmazásának bemutatására alapozzuk már. 2013-ban tágabbra vettük látókörünket, és az iPadek, e-könyv olvasók, tabletek és okostelefonok alkalmazásának lehetőségeit is napirendre tűztük. Az okostelefonok használata számtalan nagyszerű lehetőséget rejt magában, de nagyon fontos tisztában lenni bizonyos következményekkel is. Az erre az eszközre kifejlesztett applikációk pedig alkalmazhatók a tableteken, iPadeken egyaránt, ezért szintén érdemes beszélni róla.

A novemberi klub eseményeiről

Ezúttal két előadás hangzott el. **Pohner Lászlóné** kolléganőm a Google novemberben bevezetett új felhasználói szabályainak változásáról beszélt.

Fontos lenne tudni minden Google szolgáltatást használónak azt, hogy nevével és képével reklámozhat különféle honlapokat, termékeket a Google anélkül, hogy az illetőt erről előzetesen értesítené, illetve erre engedélyt kérne. Jelenleg még van arra mód, hogy ezt a kérést letiltassuk itt:

<https://plus.google.com/settings/endorsements?hl=hu>

A másik téma a mobiltelefonok és okostelefonok közti összehasonlítással indult azzal a céllal, hogy lehetőséget adjunk mérlegelni az okostelefonra váltás előnyeit, hátrányait. Előadásomban bemutattam még egy fölöttébb hasznos lehetőséget az eltulajdonított mobiltelefonok visszaszerzésére. Ez a szolgáltatás nem telefonszolgáltató-függő, hanem a készülék gyártója biztosítja regisztrált felhasználói számára. A Samsung készülékek például itt kapnak erre információt és lehetőséget:

<http://findmymobile.samsung.com/login.do>

Könyvtári beszélgetések - novemberben a Helischer József Városi Könyvtárban

SZÜCS KATALIN

Tari Annamária – „Olvasás és lélek” címmel tartott előadást november 4-én. Vendégünk klinikai pszichológus, pszichoterapeuta és pszichoanalitikus kandidátus. Szűkebb szakterülete a pszichoanalízis.

Előadásában beszélt arról, hogy a szociálpszichológiában és a szociológiában az egyes generációk jelölésére szolgálnak az X, Y, Z – betűk az ábécéből. A hajdani nagygeneráció (vagy veterán generáció) után 1946-tól 1964-ig következett a baby-boom korszak, 1965 és 1979 közöttiek az X, a 1980-1995 közöttiek az Y, az 1996 után születettek a Z generáció tagjai. A jelenlegi 20-30 évesek az információs kor gyermekei. Az előadás nagy részében Tari Annamária az ő helyzetüket boncolgatta. Ez az a korosztály, amelyik együtt nőtt fel az

internethasználat elterjedésével, megtanulták alkalmazását, aktív felhasználói lettek. Idejük jelentős részét a virtuális világ tölti ki. A blog, a Facebook, az IWIW, és a Twitter számukra a kapcsolatteremtés lehetőségét jelenti. Ismerik az internet világát, annak sokféle csodáját, de bizonyos jelenségek érzelmi feldolgozása nem történik meg, elmarad. A Z nemzedék a mai tinédzserek, ők a világ első globális generációja. Ők azok, akik „egérrel a kezükben” születtek a világra. A felnőtteknek tudatosan kellene vigyázniuk a Z generációra, megmutatni és átadni a legfontosabb értékeket

A túlzott internethasználatot úgy is lehet tekinteni, mint egy menekülést a mindennapok világából, abból a világból, amely túlzott elvárásokat állít a mindennapok emberének.. Tari Annamária beszélt arról is, hogy miképp juthat az ember az olvasás által olyan emberi képességek birtokába, amelyek megkönnyítik a világra való aktív beilleszkedést. A rendezvény a TÁMOP-3.2.4.B „Tudásdepó-Expressz” – Országos könyvtári szolgáltatások bővítése, fejlesztése az oktatás és képzés támogatásának érdekében című pályázat keretében valósult meg.

Schäffer Erzsébet Pulitzer-díjas újságíró, író, publicista november 13-án a „**Könyvtári beszélgetések**”immár visszatérő vendége volt.

„Amikor írok, akkor minden megszűnik körülöttem...”

A magyar kortárs irodalom egyik legszerethetőbb és legkedveltebb írója, akit a sor óriási szívvel, empátiával áldott meg. Az írásai rólunk, mindennapi emberekről szólnak és azoknak, akik szeretik a megható történeteket. Az író közvetlenül beszélt magánéletről, szakmai munkájáról, emberi kapcsolatairól.

Szvorák Katalinnal november 18-án találkozhattak az érdeklődők.

„A népdal is a lelkünk tükre, akkor szól szépen, ha a lelkünk rendben van.”

A Kossuth- és Liszt Ferenc-díjas népdalénekes, előadóművész őszinte, emberi egyszerűséggel beszélt gyermekkoráról, a körülöttünk lévő világról, a zene és az ember kapcsolatáról, annak fontosságáról. A művészi érzékenységet a szülőföld és a nemzet kultúrájából merítette. A felvidéki születésű énekest kis közösségek segítették pályáján. Mindig a maximumot próbálta nyújtani, így látta értelmét munkájának.

Kezdőlap Felnőtt Olvasóterem Gyermek Elérhetőség

- Gárdonyi Géza Városi Könyvtár
- 2840 Oroszlány, Szent Borbála tér 1. (Pf.:57.)
- Tel: 34/560-483 Igazgató: 20/343-4394
- Email: ggkonyvtar.oroszlany@gmail.com

Beszélgetés Závada Pállal

TAKÁCS TÍMEA

Idei utolsó rendezvényéhez érkezett az oroszlányi Gárdonyi Géza Városi Könyvtár „Így írnak Ők...” című sorozata. A zsúfolásig megtelt olvasóteremben Takács Tímea igazgató nő köszöntötte a megjelenteket, valamint az est vendégét, **Závada Pál** József Attila-, és Kossuth-díjas író, szerkesztőt, szociológust. A népszerű irodalmár beszélgetőpartnere az Oroszlányon élő Ruttkai Éva-émlékdíjas színésznő, **Danis Lília** volt.

A rendkívül közvetlen, családi hangvételi találkozón az író beszélt gyermekkoráról, iskolai tanulmányairól, eddigi munkásságáról. Závada Pál Tótkomlóson született. Középiskolás tanulmányait a szegedi Radnóti Miklós Gimnáziumban végezte 1969 és 1973 között. A Pécsi Közgazdaságtudományi Egyetemen szerzett diplomát 1978-ban, majd elvégezte az

ELTE szociológiai szakát 1982-ben. Munkáját tanársegédként kezdte, majd az MTA szociológusa lett. Négy éven keresztül szerkesztette a Hiány című lapot. 1990 óta a Holmi folyóirat szerkesztője. 2009-től a Digitális Irodalmi Akadémia tagja.

Írói tevékenységére az 1980-as években kezdtek felfigyelni. Első munkája az 1986-ban kiadott *Kulákprés* című szociográfia volt. 1996-ban jelent meg első ismertté vált regénye, a *Mielőtt elsötétül*. Igazi nagy sikert azonban az 1998-ban könyvesboltokba került *Jadviga párnája* hozott. A regény tulajdonképpen klasszikus háromszög történet. Lebilincselő lélekrajzokkal, élő szereplőkkel, nagy nyelvi erővel és drámai fordulatokkal, a békési emberek eleven világával. A kitűnő regényből 1999-ben színvonalas film készült. A későbbiekben is főként regényeket írt (*Milota*, *A fényképész utókora*, *Idegen testünk*). A különleges író-olvasó találkozó végén a szerző dedikálta az érdeklődők számára az eddig megjelent könyveit.

Dorottya szerepében: Gál Tamás

PETROZSÉNYI ESZTER

Nem tévedés a fenti állítás, sőt a 2013. november 20-i *Egy csészényi hang* elnevezésű sorozat részeként megtartott előadáson számtalan szereplőt megszemélyesített a Felvidékről érkezett művész, a Csavarszínház létrehozója.

Ha kellett parókát öltött, ha kellett gitárt ragadott, egyszóval fergeteges energiával ragadta magához a nézők figyelmét az első perctől az utolsóig. Dinamikus, lendületes zenés bevonulásával rögtön megalapozta a hangulatot, s a termet zsúfolásig megtöltő, főként diákokból álló nézősereg azonnal az események közepében érezhette magát. Közük lett a cselekményhez, annál is inkább, mivel Gál Tamás egyre-másra szólította ki maga mellé segítőknek a nézőtérén helyet foglaló fiúkat, lányokat. Ők kicsit

zavarban ugyan, de mégis büszkén, hogy ők is részesei az eseményeknek, igyekeztek megoldani a rájuk bízott feladatot, miközben társaik nagy tapssal kísérték rögtönzött játékkukat, táncukat.

A Mórícz Zsigmond Városi könyvtár szervezte ezt a délutánt és a fiatalok pergő ritmusú, sodró lendületű, színes előadásban láthatták a kicsit már régies nyelvezete miatt nehezen befogadható kötelező olvasmányt: Csokonai Vitéz Mihály Dorottya című elbeszélő költeményét. A versben elmondott alkotást rendre dalbetétek színesítették, s a feszültség egy pillanatra sem csökkent a nézőtérén. A máskor talán közömbös diákok is lelkesen követték a történet fordulatait, a jelzésszerű díszletben plasztikusan kibontakozó humoros történetet. Minden elismerésünk Gál Tamásé, s a gitáros–énekes társáé **Mester László**, akik jóízű komédiázásukkal átélhető élménnyé tették Csokonai remekművét.

Köszönet illeti a Menner Bernát Zeneiskola növendékeit is, akik kis műsorukkal remek hangulatot teremtettek a két művész előadásához. Megérdemlik, hogy név szerint megemlítssem őket: *Balogh Zorka Lídia, Horváth Dániel, Katona Máté, Szabó Gréta, Csatári Dóra és Stock Martin*. Felkészítő tanáraik az előadott műsorszámok sorrendjében: *Somossy Csaba Miklós, Kótán László, Major Mariann és Schmidt Mónika*. Köszönet nekik is a szép élményért.

Jogról a városi könyvtárban

PETROZSÉNYI ESZTER

Jogi Estek címmel tartottak rendezvényt a Móricz Zsigmond Városi Könyvtár szervezésében 2013. november 20-án. Az eseményre a TÁMOP 12.08 jelű pályázat fenntartási kötelezettsége keretében került sor, s **dr. Rubovszkyné dr. Kerekes Márta** Tata város közjegyzője tartotta az öröklési jogról. A tartalmas előadás végén a közjegyző asszony részletesen válaszolt a nézők által feltett kérdésekre.

Olvass velem!

Olvastt egy jó könyvet, amit másnak is szívesen ajánlana?

Írja le gondolatait néhány sorban, küldje el az olvasoszolgalat@mzsvktata.hu e-mail címre és feltesszük honlapunkra, a www.mzsvktata.hu-ra!

A beküldők között havonta kisorsolunk egy **INGYENES DVD** tagságit!

Keressen bennünket a facebookon is!

Kanga hordozó klub a gyermekkönyvtárban

ERŐSNÉ SULLER ILDIKÓ

Hosszú idő után végre újra babagügyögtől volt „hangos” a József Attila Megyei és Városi Könyvtár gyermekrészlege. A 2010-es TÁMOP idején az „Olvasásra születni!” programsorozat keretein belül néhány alkalommal Ringató foglalkozásokon láttuk vendégül a kisgyermekes anyukákat és csemetéiket. Sajnos, a pályázati idő múltával nem volt lehetőségünk a legkisebbeknek szóló programok biztosítására. Ősz óta azonban már másodszer népesítették be a teret anyukák és kisbabák a *Kanga hordozó klub* rendezvényén.

Idén szeptemberben két fiatal anyuka keresett meg bennünket azzal a kéréssel, hogy befogadnánk-e egy kismamaklubot könyvtárunk

falai közé. **Beszedics-Környei Andrea** Clauwi hordozási tanácsadó, és **Polgárdiné Pető Szabina** kezdeményezése hiánypótló jellegű, hiszen a városban talán egy hasonló létezik. A szervezők szerettek volna helyet találni elgondolásuk megvalósítására, s arra gondoltak, a könyves közeg lenne a legjobb környezet az aprók, és szüleik számára. A könyvtár vezetése zöld utat adott: a klub látogatóinak érvényes olvasójeggyel kell rendelkezniük, viszont a foglalkozások ingyenesek. A klub megálmodói velünk együttműködve szervezik rendezvényeiket, egyeztetjük a hírlevél tartalmát, a foglalkozások témáját. Könyvtárunk ehhez igazodva a témába vágó szakirodalommal, és kellemes, bababarát környezettel várja az érdeklődőket. Az első két alkalom után, 2014 januárjától már havonta, állandó időpontban várjuk vendégeinket - minden hónap első hétfőjén.

Hírek könyvtárunk hétköznapijairól

GURINNÉ PINTÉR GABRIELLA

Az épület felújítási pályázaton belül lehetőség van arra is, hogy rendezvényeket, író-olvasó találkozókat, de főleg kézműves foglalkozásokat tartunk. A pályázat tervezésekor a városunkban aktívan működő képzőművészeket, alapítványokat kértünk fel terveink megvalósításához.

Ősztől havi rendszerességgel indultak el a foglalkozások és egészen május végéig tartanak.

A gyerekek megismerkedhettek a sárkányépítés, a gyöngyfűzés és gyöngyszövés rejtelmével. Meseillusztráció is készült egy gyönyörű táblakép formájában, amely majd a felújított könyvtárt fogja díszíteni. A legizgalmasabb foglalkozás az agyagozás volt, melynek keretében már karácsonyi ajándéktárgyak készültek. Az elkészült remekművek kiegészítve kerülhetnek a fa alá.

Régi tervünk volt **Balázs Ágnes** író nő meghívása. Az író nő nagyszülei a mai napig

dorogi lakosok, sokat látogatja őket. Gyermekkorában itt élt, az általános iskola 7-8. osztályát itt is végezte.

Balázs Ágnes megismertetett bennünket *Lufi és Szamóca* című könyvével, ami annak idején olyan nagy sikert aratott, hogy lánya unszolására további hét kötetben folytatta a két főhős kalandos történetét. A gyerekek élvezettel hallgatták a könyvből felolvasott részleteket, de figyelniük is kellett, mert az író nő ezután kérdéseket tett fel nekik. A válaszadók közül kisorsolt négy szerencsés nyertest, akik jutalomban részesültek. De senki sem távozott üres kézzel, mert legnagyobb meglepetésünkre minden gyereket csokival ajándékozott meg. Az igazi ajándék azonban az volt, hogy felkeltette érdeklődésüket az általa bemutatott könyvek iránt, amelyeket ezután a felejtethetetlen találkozás után remélhetőleg sokan el fognak olvasni.

Nagyon örülünk ezeknek a lehetőségnek, igaz helyünk szűkös, de ilyenkor életteli színtérré változik könyvtárunk.

Újra”hangoltunk”

DOMÁNYI ZSUZSA

2013 őszén folytatódott a **Hang és betű** elnevezésű óvodásoknak szóló zenei program a Móricz Zsigmond Városi Könyvtárban Tatán. A Szivárvány Óvoda kis csemetéi vettek részt az öt alkalmas programsorozaton a gyermekkönyvtárban októberben és novemberben.

A foglalkozásokat most is **Paulovicsné Guoth Zsófia** ének-zene pedagógus vezette, csupán annyi változott, hogy időközben új verseket, mondókákat írt és zenésített meg a gyerekek számára. Zsófia dalos körjátékra invitálta az ovisokat, majd a hangszerekkel - xilofon, triangulum, csörgődob, kasztanyetta, tamburin - ismertette meg a gyerekeket. Sosincs veszekedés a hangszerek miatt, mert sorra járnak, így mindenkire eljutnak a csörgős, ütős, pengetős zeneszerszámok.

A program csúcspontját most is az jelentette az óvodások számára, amikor maguk is muzsikálhattak a TÁMOP-3.2.13-12 jelű pályázat segítségével megvásárolt hangszerszettel.

Ügyesen megtanulták a gyerekek néhány perc alatt a „*Csörgedező, lassú erecske, Medrében csendben megpihen...*” kezdetű dalt, mely a patakról szól és a Hal-nótát: „*Tó fenekén úszik a ponty, Kagyló lapul, rejti homok...*”. Kis gyakorlás után már közösen adták elő a dalocskákat. A mosolygó tekintetek és csilingelő hangocskák arról árulkodtak, hogy a zenebona örömmel töltötte el az aprótalpúak lelkét.

Azért, hogy később az óvodában, vagy otthon szülői segítséggel is újra felidézhesék a dalokat, egyedileg készített halacskás kártyát kapott minden gyerek, melynek hátulján a versek szövege olvasható.

Honismeret, Helyismeret

Rovatvezető: Dr. Horváth Géza
dr.horvath.geza@jamk.hu
34/513-673

III. évfolyam 11.
szám

2013. november

KEMLIB

KUNY
DOMOKOS
MÚZEUM

HU - MEGKÖZELÍTÉS HÍRLEVÉL FACEBOOK KISFILM

Keresés

A helytörténetírás rögös ösvényei

IFJ. GYÜSZI LÁSZLÓ

Ezzel a címmel szervezett egész napos konferenciát a Kuny Domokos Múzeum Tatán 2013. november 7-én, a Magyar Tudomány Napja alkalmából.

Tudományos műhelyek a megyében – alapvetően az volt a fő célja a programnak, hogy ezeket az intézményeket, a bennük folyó tudományos tevékenységet, az egyes kutatók újabb kutatási eredményeit bemutathassák az résztvevők.

Nem ez volt az első alkalom, hogy egy ilyen szakmai összejövetelre sor kerül. Korábban már volt egy kezdeményezés, ami szintén jól sikerült, akkor talán – első alkalommal – talán kisebb érdeklődés mellett, de nem haszontalanul.

Ez a mostani vállalkozás, az egész napos konferencia jó hangulatban zajlott és az elhúzó előadások ellenére nem volt unalmas...

Sok intézmény, sok kutató mondhatta el azt, amit szeretett volna elmondani. A hallgatóság pedig újabb és újabb érdekes dolgokat raktározhatott el magában, netán kapott ihletet korábbi kutatásának folytatására, újak elkezdésére.

A bevezető, első szekcióban elsősorban intézmények mutatkoztak be, illetve az ott folyó gyűjtő, feltáró és közreadó munkáról kaphattunk áttekintést az esztergomi Bibliothecától kezdve, a tatabányai levéltáron át a tatai könyvtárig, valamint a tatabányai múzeum egy projektjéről kaptunk részletes, képes tájékoztatást.

Ezután további szekciókra osztották a szervezők a beszámoló kutatókat.

Az egyikben a megye 1848-as történetének készülő, tervezett monográfiájának alakulásáról; a lengyel II. világháborús menekültekről; a két munkáspárt egyesüléséről hallhattak érdekes információkat a hallgatók, valamint egy időben korábbi érdekességről, a német házassági szerződésekről az Esterházy-uradalomban.

A másik, párhuzamosan zajló, „tatai” szekcióülésen újabb adatokat, kutatási lehetőségeket mutatott be *Horváth István* a tatai vízimalmokkal kapcsolatban. *Kövesdi Mónika* egy kisváros művészeti kapcsolatairól, a festményeken megjelenő kisvárosról tartott igen színes és érdekes előadást. Egy fiatal néprajzos kutató *Busa Mónika* pedig a Német Nemzetiségi Múzeum ún. hartai bútorairól tartott tájékoztatót. E szekcióban vett részt e sorok írója is, aki egy 75 éves évforduló kapcsán beszélt Tata és Tóváros egyesítéséről. De nem csak az 1938-ban végrehajtott egyesítésről szólt, hanem egy korábbi, a Bach-rendszerben megtörtént „városegyesítéséről”, összevonásról is. Öt évvel ezelőtt nagyszabású ünnepek keretében kívánt a város vezetése megemlékezni a két település egyesítéséről. Az elképzelések közül sok meg is valósult. Csak az a nagy ünneplési vágy, az valahogy – legalább is számomra (*Gy. L.*) – nem igazán jó ötlet, mivel tudjuk, hogy hatalmas ellenállás volt a két község között is, de az Esterházy-uradalom sem igazán volt híve, sőt, éppen, hogy ellenezte. És ebben az évben, a 75. évfordulón már szinte semmi ünnepi képviselő-testületi ülés, se egy halk megemlékezés... pedig hát a 75 ilyen szempontból talán kerekesebb évforduló, mint a 70. Azt pedig már csak a korszak és az iratok jó ismerői tudják, hogy a háttérben magasabb, miniszteriális szinten is milyen munka folyt, hogy aláírásra kerüljön a fentről jövő rendelet.

Egy következő szekcióban a régészek számolhattak be új leleteikről, azok feldolgozásáról. Szó esett „Bán hídjáról” és annak szerepéről az őskorban; a kelta telepekről a jelenlegi Tatabánya területén; a megye középkori határának alakulásáról; arról, miként nézhetett ki a tatai vár a mohácsi „vész” utáni hatalmi harcok idején; az újjáéledő Vitány várról; valamint egy esettanulmány kapcsán Óbudáról, mint Komárom-Esztergom megyében lévő településről.

Mind a hallgatóságot, mind az előadókat tekintve az egyik legnagyobb és egyben a legkitartóbb szekcióban hét előadásra került sor, amelyek a 19-20. század történéseivel foglalkoztak. A többi „tematikus” szekcióba nem illeszthető, de roppant érdekes és értékes előadásokat hallgathattunk meg *dr. Voit Pál*, a Megyei Könyvtár igazgatójának elnöklete alatt.

Bár talán nem illik, hogy saját kollégánk előadásával kezdjük beszámolóink e részét, de hát ő volt az ebéd utáni első előadó. *Dr. Horváth Géza* a megyei könyvtár helytörténésze több évtizedes kutatásainak eredményét igyekezett kb. 20 percben összefoglalni. Témája a komáromi nyomdászat 1850-1890 közötti időszakának működése, illetve az ebben az időszakban kiadott, megjelent és azért még fellelhető kiadványainak nem csak számszerű, de elemzésen alapuló ismertetése volt. *Mácza Mihály*, a sokak által e körben már régóta ismert muzeológus a rév-komáromi vándor szobrokról tartott képes és egyben igen élvezetes előadást. Ugyancsak egy rév-komáromi kolléga, *Galo Vilmos* a komáromi Timótheus Szövetséggel kapcsolatos kutatásairól számolt be. *Perger Gyula*, mint házigazda most, mint kutató került a közönség elé. Ő egy ismeretlen 19. századi fotográfus hagyatékával való véletlen találkozásról számolt be, illetve a fotográfus anyagának feldolgozásáról.

Egy igen rövid, de mozgalmas év vizsgálatáról szól *Rabár Ferenc* történész. A tatai piarista gimnázium 1944. évi történetéről számolt be.

Ugyancsak érdekes volt egy szintén ismeretlen „költő” életművének feldolgozásával foglalkozó győri kutató, *Nemesné Matus Zsanett* előadása. Egy bizonyos *Bodroghy Papp István* Faragószék című kötete alapján szól a 19. századi középnemesség „lírai” munkásságáról, összehasonlítva, párhuzamot vonva irodalmunk nagy alakjainak költészetével.

A legkitartóbb szekció legkitartóbb előadója volt utolsóként *Macher Péter*, a tatabányai levéltár munkatársa, aki a MÁK Rt. tatabányai iparvidékein végrehajtott, vagy éppen végre nem

hajtott zsidótörvények kapcsán világított rá e problémára.

A Tata Város Önkormányzata által is támogatott rendezvény minden résztvevője szinte egyhangúan volt azon a véleményen, szükség van ilyen konferenciákra. Ismerjük meg egymást a lehető legjobb módon, tudjunk egymás kutatásairól, sikereiről, netán kudarcairól, adjunk egymásnak pozitív töltetet, hogy újra és újra nekilássunk a kutatásnak, a publikációk elkészítésének...

Ehhez kívánhatunk mi könyvtárosok, kollégák sok sikert - a következő konferencia előkészítéséhez, megszervezéséhez, és majd lebonyolításához.

HELYISMERET ÉVFORDULÓK KOMÁROM-ESZTERGOM MEGYÉBEN

2014

ÖSSZEÁLLÍTOTTA. ÉS SZERKESZTETTE. DR. HORVÁTH GÉZA

Pontos dátum nélküli évfordulók:

- 215 éve** született **FISCHER Mór (Farkasházi Fischer Móric)** (Tata, 1799 – Tata, 1880) porcelánfestő, porcelán gyáros.
- 1866-ban magyar nemességet kapott a hazai kerámia ipar fejlesztése terén szerzett érdemeiért. 1875 után Tatán festőműhelyt alapított.
- Emléktábla Tatán a Kossuth tér sarkán, a Bercsényi u. 1 sz. ház homlokzatán, (1980)*
- 140 éve** halt meg **FEIGLER Géza** (Esztergom, 1842 – Esztergom, 1874) zeneszerző.
- 1869-től a Nemzeti Zenede tanára volt. Zongoradarabjai, népdal átiratai Garami Géza álnéven jelentek meg.
- Irodalom: Szalai Béla: *A Feiglerek: egy esztergomi polgárcsalád története.* (2012)
- 110 éve** halt meg **WENNINGER Mátyás, idős.** (1823 – Tata, 1904)
- Uradalmi főtiszt, agrárpolitikai szakíró.
- A Komárom Megyei Tanítóegyesület tiszteletbeli tagja, a gazdasági egyesület alelnöke.*
- Dunaalmáson volt gazdatiszt, művei részben Tatán jelentek meg.

- Január 3.** **175 éve született THALY Kálmán** (Csép, 1839. jan. 3. – Zablat v. Budapest, 1909 szept. 26.) történész, író függetlenségi párti politikus, az MTA és a Komárom Vármegyei Múzeum Egyesület tiszteletbeli tagja.
Irodalom: *Várkonyi Ágnes, R.: Thaly Kálmán és történetírása, (1961)*
- Január 5.** **140 éve született BÁTKY Zsigmond, Felsőbátkai** (Kocs, 1874. jan. 5. – Budapest, 1939. aug. 28.) etnográfus, geográfus.
Számos néprajzi publikációja jelent meg. Jelentős szerepet vállalt az európai földrajzi, néprajzi irodalom megismertetésében.
Irodalom: *Gunda Béla: Bátky Zsigmond (1978); Kórósi Gábor: Kocs: Múlt és jelen. (2003) p. 245-247.*
- Január 6.** **80 éve született SKOFLEK István** (1934. jan. 6. – Tata, 1981. aug. 8.) Állami-díjas paleontológus.
A tatai Eötvös József Gimnázium tanára, paleontológiai munkaközösség alapítója.
Irodalom: *Hably Lilla: Skoflek István élete és tudományos munkássága In.: Limes, 10. évf. 1997. 1. sz. p. 137-139.*
- Január 10.** **105 éve született BÁRDOS László István** (Sátoraljaújhely, 1909. jan. 10. – Tatabánya, 1963. okt. 18.) tanár, könyvtáros.
1946-tól a tatabányai gimnázium tanára később a helyi Megyei Könyvtár munkatársa. 1987-ben a város új gimnáziumát róla nevezték el.
Irodalom. *Horváth Géza: Bárdos László István: 1909. jan. 1. – 1963. okt. 18. In.: A József Attila Megyei Könyvtár évkönyve. -1985 (1986), p. 84-113.*
Gyüszti László: Példamutató humanista volt: Bárdos László 1909-1963. In.: Itt-hon, 13. évf. 2002. 3. sz. p. 9.
- Január 18.** **160 éve született KEMNES (KEMPF) József** (Kocs, 1854. jan. 18. – Budapest, 1922. márc. 23.) Klasszika-filológus, műfordító, tanár.
Tatán tanult. Számos cikke, értekezése ifjúsági műve jelent meg.
Irodalom. *Kórósi Gábor: Kocs: Múlt és jelen. (2003) p. 245.*

- Január 20.** **100 éve halt meg FARKASHÁZI FISCHER Ernő** (1827 – Tata, 1914. jan. 20.) porcelánfestő és gyáros. Ő alapította a tatai porcelánműhelyt.
- Fischer-ház Tata, Bercsényi utca 1. A 18. század végén épült barokk stílusú manzárdtetős lakóház.*
- Február 6.** **65 éve halt meg ZSOLT Béla** (Komárom, 1895. jan. 8. –Budapest, 1949. febr. 6.)
- Újságíró, publicista, költő, író.
- Irodalom: *Számadó Emese: "Villámcsapás": Zsolt Béla és a 20. század eleji Komárom: kiállítás Zsolt Béla halálának 60. évfordulója tiszteletére. (2009)*
- Február 7.** **160 éve halt meg NEDECZKY Gáspár, Nedeczei és Lábatlani** (Virt, 1822. ápr. 26. – Dömös, 1854. febr. 7.) dömösi plébános, író, honismertető.
- Dömös története* című művét Esztergomban adták ki, 1880-ban.
- Irodalom: *Nedeczky Gáspár: A Nedeczky család. (1891).*
- Február 13.** **215 éve született GHYCZY Ignác, Ghiczi, Assa és Abláczkürthy** (Tata, 1799. febr. 13. – Tata, 1870. május 4.)
- Uradalmi kormányzó, tanácsos, országgyűlési képviselő.
- A bábolnai uradalom ügyésze, a tatai Esterházy uradalom igazgatója.
- Irodalom: *Szabad György: A tatai és gesztesi Eszterházy-uradalom áttérése a robotrendszerrel a tőkés gazdálkodásra, (1957), p. 46.*
- Február 17.** **195 éve született BEÓTHY ZSIGMOND, Szlováni** (Komárom, 1819. febr. 17. – Komárom, 1896. jan. 29.) költő, író, jogi szakíró.
- 1861-től országgyűlési képviselő, 1888-tól a főrendi ház lovagja.
- Elemi magyar közjog című munkája Pest, (1846)* egyike volt az első magyar nyelvű jogtudományi műveknek.

- Március 1.** **90 éve született TOLNAI Gábor** (Tokod, 1924. márc. 1. – Eger, 1975. máj. 23.) bányamérnök, 1956-os közéleti személyiség.
1962-74 között a Dorogi Szénbányáknál dolgozott.
Irodalom: *Dorogi lexikon 2008. p. 264.*
- Március 11.** **145 éve született ZELOVICH Kornél** (Dömös, 1869. márc. 11. – Budapest, 1935. ápr. 10.) mérnök, műegyetemi tanár, az MTA tagja, számos technikatörténeti mű szerzője.
Irodalom: *Terplán Zénó: Megemlékezés Zelovich Kornél (1869-1935) professzorról. In.: Technikatörténeti Szemle, 21. (1994-1995), p. 161-164.*
- Március 24.** **330 éve született BÉL Mátyás** (Ocsova, 1684. márc. 24. – Pozsony, 1749. aug. 29.) evangélikus lelkész, történetíró, tanár, korának kiemelkedő tudósa. *Komárom vármegyéről írt leírásának modern kiadása Tatabánya, 1989 és Pozsony, 1996. Esztergom vármegyéről írt hasonló műve: Tatabánya, 1957 és Esztergom 2001.*
- Április 6.** **85 éve született ZILAHY György** (Tata-Tóváros, 1929. ápr. 6. – Budapest, 1966. máj. 4.) festőművész.
Irodalom: *Kövesdi Mónika: Egy ember állt a furcsa kertben: Zilahy György festőművész élete és művei. In.: Komárom-Esztergom Megyei Múzeumok Közleményei. 17. (2011.) p. 253-261.*
- Április 10.** **50 éve halt meg BEKE (Berger) Ödön** (Komárom, 1883. május 20. – Budapest, 1964. április 10.) finnugor nyelvész, egyetemi tanár, az MTA tagja.
Irodalom: *Hajdú Péter: Beke Ödön centenáriuma. Magyar Nyelvőr, 107. évf. 1983. 2. sz. p. 254–256.*

275 éve született BARÓTI SZABÓ DÁVID (Barót, 1739. ápr. 10. – Virt, 1819 nov. 22.) jezsuita és világi pap, tanár, költő műfordító.

1773-77 között Komáromban működött. *Elveszett paradicsom* című művét is itt adták ki 1802-ben.

Irodalom: <http://mek.oszk.hu/02200/02228/html/03/57.html>

(Letöltés.2013. 11. 27.)

Április 12.

235 éve született HELISER (HELISCHER) József

(Esztergom, 1799. ápr. 12. – Esztergom, 1844. aug. 10.) városi tanácsos. Helyben tanult.

Gyűjteményét 1844-es végrendeletében a városra hagyta. Adományát 3000 váltó forinttal a könyvtár gazdagítására és fenntartására kiegészítette. 2005-től az Esztergomi Városi Könyvtár viseli nevét.

Irodalom: *Nagyfalusi Tibor: Könyv- és olvasáskultúra Esztergomban a felvilágosodás és a reformkor idején: egy kisvárosi magángyűjtemény művelődéstörténeti életrajza (1980) Kézirat: JAMK*

Április 19.

75 éve halt meg VASZARY János (Kaposvár, 1867. nov. 30. –

Budapest, 1939. ápr. 19.) festőművész **1916-1919** között Tatán élt. Számos művét festette villájában és a városban (pl. „Tatai strand”, „Tatai park”, „Lovasok a parkban”).

Irodalom: *Vaszary János: Vaszary János. (2005), Szabadi Judit*

A "boldog békeidőktől" a II. világháború kitöréséig: történelmi- és stíluskorszakok Vaszary János művészetében (1867-1939)

In.: Új művészet, 19. évf. 2008. 2. sz. p. 4-9.

Április 21.

215 éve született, (130 éve halt meg) TÁNCICS Mihály (STANCSICS)

(Ácsteszer, 1799. ápr. 21. –Budapest, 1884. jún. 28.) demokrata politikus, politikai író, publicista, országgyűlési képviselő.

Irodalom. *Táncsics Mihály: [Táncsics Mihály Emlékmúzeum Ácsteszer], (1984), Táncsics Mihály. A Magyar Történelmi Társulat, az Irodalomtörténeti Társaság és a Komárom Megyei Múzeumok Igazgatósága által 1984. május 7-8-án, Tatán rendezett tudományos ülés előadói anyaga.*

1985. *Ismerteti. Pajkossy Gábor In.: Századok, 121. évf. 1987. 5. sz. p. 963-965.*

Május 3.

140 éve született RÉTHLY Antal (Budapest, 1879. máj. 3. – Budapest, 1975. szept. 21.) a földrajztudományok doktora.

1903-1904 között az ógyallai obszervatóriumban dolgozott, Konkoly Thege Miklós alkalmazásában.

Irodalom: <http://www.barlang.hu/pages/hires/rethly.htm> (Letöltés: 2014. 11. 27.)

45 éve

halt meg VINCZE Imre (Kocs, 1926. nov. 26. – Budapest, 1969. május 3.) Erkel díjas (1952, 1956) zeneszerző, a tatai gimnázium volt tanára.
Irodalom: *Kórosi Gábor: Kocs: múlt és jelen. (2003) p. 252-253.*

Május 5.

150 éve született ÁGOSTON Miklós (Csány, 1864. máj. 5. – ?)

Gazdasági vándortanár, lapszerkesztő.

A magyar szőlőtermesztés megújításán dolgozott. Szerkesztette a *Komáromi Újságot* és a *Gazdasági Értesítőt*, a Komáromi Gazdasági Egylet titkára volt.

Irodalom: *Bárdos László István: Komárom megyei hírlapok és folyóiratok bibliográfiája. (1962) 54., 124. sz. tétel*

Május 16.

45 éve halt meg FEKETE Lajos (Tardos, 1891. jún. 12. Budapest, máj. 16.) Turkológus, történész, paleográfus, egyetemi tanár, az MTA tagja, Kossuth – díjas (1956).

Irodalom: *Pastinszky Miklós: Dr. Fekete Lajos turkológus emlékezete. In.: Tata Barátai Körének tájékoztatója, 4. évf. 1982. p. 34-45.*

Május 29.

130 éve született PFEIFFER Izsák (Írói neve: Pap Izsák) (Ács, 1884. máj. 29.- Dachau, 1945. máj. 3.) rabbi, költő, műfordító. 1912-től 1944-ig rabbiként tevékenykedett (Sümege, Pécs, Monor), majd a dachau koncentrációs táborba internálták, ahol a tábor papja lett. A tábor felszabadítása után nem sokkal halt meg.[

Irodalom: *Magyar zsidó lexikon. Szerk. Ujvári Péter (1929).*

- Június 1.** **100 éve halt meg FESZTY Árpád** (Ógyalla, 1856. dec. 25. – Lovrana, 1914. jún. 1.) festőművész.
- Irodalom: *Feszty István: A Feszty-család története, (1989). Feszty Masa-Ijjas Antal: Feszty Árpád élete és művészete In.: Irodalomtörténeti közlemények, 71. évf. 1967. 5-6. sz. p. 695-696.*
- Június 6.** **155 éve született BÁNKI (LÖVINGER) DONÁT** (Bakonybánk, 1859. jún. 6. – Budapest, 1922. aug. 1.) gépészmérnök, műegyetemi tanár, az MTA levelező tagja, feltaláló a hazai motorgyártás úttörője.
- Irodalom: *Bánki Donát (1859-1922): emlékkönyv születésének 125. évfordulójára.(1984),*
- In Memoriam Bánki Donát. In.: Élet és tudomány, 67. évf. 2012. 33. sz. p. 1051.*
- Június 25.** **105 éve született DACSÓ MIHÁLY, dr.** (Tóváros, 1909. jún. 25. – ?) A Gellért fürdő orvosa, balneológiai-orvosi szakíró.
- Irodalom: *A fizikális erők szerepe a gyógyászatban. In.: Búvár 4. évf. 1938. 5. sz. p. 333-336.*
- Augusztus 8.** **85 éve született DÉVÉNYI IVÁN** (Cegléd, 1929. aug. 8. – Esztergom, 1977. nov. 20.) tanár, művészeti szakíró. 1951-től élt és tanított Esztergomban.
- Irodalom: *Dévényi Iván, 1929-1977: emlékkönyv, (1999), Gassama-Szabó Bernadett: Egy esztergomi műgyűjtő emlékezete: „In memoriam Dévényi Iván” In.: Magyar múzeumok, 11. évf. 2005. 1. sz. p. 36-37.*
- Augusztus 9.** **295 éve halt meg NEDECZKY Sándor, (DUNA –NEDECZEI és LÁBATLANI)** (Spáca?, 1654 – Lábatlan, 1719. aug. 9.) Esztergom és Komárom vármegyék alispánja, országgyűlési követ.
- Irodalom: *Nedeczky Gáspár: A Nedeczky család. (1891)*
- Szeptember 4.** **35 éve halt meg ÖVEGES József** (Páka, 1895. nov. 10. –Budapest, 1979. szept. 4.) Kossuth-díjas fizikus, főiskolai tanár.

1922-24 és 1930-40 között Tatán tanított, írásai jelentek meg a Tata-Tóvárosi Híradóban.

Irodalom: *Kovács Mihály: Öveges József. 3. bőv. kiad. (2006), Öveges József. Kossuth-díjas tanár, fizikai szakíró, a természettudományos ismeretterjesztés kiemelkedő alakja. In.:*

Tehetség, 18. évf. 2010. 1. sz. p. 20.

Szeptember 8.

45 éve halt meg KOMÁROMI-KACZ Endre (Komárom, 1880. Jún. 9. – Balatonalmádi, 1969. szept. 10.) Festőművész, amatőr csillagász. Komáromban utcát neveztek el róla.

Irodalom: *Gaál Ida: Komáromi Kacz Endre. In.: Komáromi Atelier, 2. évf. 1999. 3. sz. p. 19.*

Szeptember 21.

40 éve halt meg KÉRI Vencel (Ecseg, 1912. szept. 28. – Dorog, 1974. szept. 21.) bánya technikus, bányai igazgató 1956-ós közéleti személyiség.

1969-től a Dorogi Szénbányák igazgatója, 1967-71 a dorogi kerület országgyűlési képviselője.

Irodalom: *Dorogi lexikon, 2008 p. 136.*

Szeptember 25.

120 éve született FALLER Jenő (Selmechánya, 1894. szept. 25. – Sopron, 1966. dec. 23.) bányamérnök, a műszaki tudományok kandidátusa.

1919-1922 között Tatabányán a MÁK Rt.-nél, 1922-től a dorogi szénbányáknál működött, majd a nagyegyházi szénmedence kutatását irányította.

Irodalom: *Molnár László: Emlékezés dr. Faller Jenő bányászattörténészre. In.: Bányászati és kohászati lapok. Bányászat, 122. évf. 1989. 8. sz. p. 567-570.*

Október 6.

165 éve halt meg TÖRÖK Ignác (Gödöllő, 1795. – Arad, 1849. okt. 6.)

Komárom erődítési munkálatait irányította, 1849. jan. 29. – márc. 10. között a komáromi vár parancsnoka volt.

Irodalom: *Az aradi vértanúk. 2. kiad. Európa Könyvkiadó, (1983),*

Csikány Tamás: Török Ignác ezredes jelentése a komáromi sáncokról. In.: Levéltári közlemények, 76. évf. 2005. 1. sz. p. 189-202.

Október 9.

250 éve született KATONA Mihály (Szatmár, 1764. okt. 9. – Búcs, 1822. máj. 9.)

Református lelkész. „*A föld matematikai leírása*” c. műve Komáromban jelent meg, amely a kor legszínvonalasabb magyar természetrája (1814).

Október 18.

180 éve született PÓR Antal (Esztergom, 1814. okt. 18. – Esztergom, 1911. szept. 8.) történész, kanonok, az MTA tagja. 1875-81-ig Esztergom városát képviselte az országgyűlésben.

Irodalom: *Strobel Árpád: Egy akadémikus Esztergomból. In.: Kalendárium: könyv az év 365 napjára. 1996 (1995), p. 97-98.*

Október 20.

200 éve született NAGY Antal, Alsó-szopori (Rév-Komárom, 1814. okt. 20. – Komárom, 1878. jún. 27.) ügyvéd, író.

Szülővárosában volt gyakorló ügyvéd, majd a Pálffy uradalom ügyészeként működött. Novellái a *korabeli lapokban* jelentek meg.

120 éve született BERE CZ Gyula (Komárom, 1894. okt. 20. – Budapest, 1951. okt. 7.) szobrászművész.

Alkotásai: *Jókai-szobor* Komáromban a [Duna Menti Múzeum](#) főépülete előtt (1937).

Október 22.

200 éve született OBERNYIK Károly (Kömlöd, 1814. október 22. – Pest 1855. aug. 17.) író, a magyar társadalmi dráma egyik úttörője.

Irodalom: *Obernyik Károly szépirodalmi összes munkái. Sajtó alá rendezte s életrajzzal kiegészítette Ferenczy József. 1-4. (1878.)*

Moravcsik Géza: Obernyik Károly. I.- II. In.: Egyetemes philologiai közlöny, 13. évf. 1889. 5. füz. p. 425-443. és 6-7. füz. p. 551-560.

Október 27.

125 éve született RÉVHELYI Elemér (Budapest, 1889. okt. 27. – Budapest, 1976. júl. 27. ?) Művészettörténész, a műszaki tudományok kandidátusa, egyetemi tanár.

Művei: *A tatai piarista rendház és múzeuma (Balogh Jolánnal, (1938); A tatai majolika története (1941).*

Irodalom: *Révhelyi Elemér munkássága a tatai múzeum hagyatéki gyűjteménye tükrében (1988).*

November 2.

100 éve született KÓNYA Lajos (Felsőgalla, 1914. nov. 2. – Budapest, 1971. júl. 13.) Kossuth-díjas költő. Tatabányán és Oroszlányon tanított, 1971-től dolgozott a Petőfi Irodalmi Múzeumban.

Irodalom: *Sarkady Sándor: Kónya Lajos. In.: Soproni szemle: művelődéstörténelmi folyóirat, 49. évf. 1995. 2. sz. p. 170-172., Monostori Imre: „Borul a föld”: Kónya Lajos szerepei és költészete az ötvenes évtizedben. (1998);*

November 3.

100 éve született **VÉRTES László** (Budapest, 1914. nov. 3. – Budapest, 1968. aug. 20. régész, a történelemtudományok doktora, a félmillió éves vértesszőlősi őstelep feltárója.

Műve: *Kavics ösvény: a vértesszőlősi előember regénye, (1969), [2010],*

Irodalom: *Csongrádiné Balogh Éva: Vértés László, a régészeti kultúra fogalmának meghatározója. In.: Archaeologiai értesítő, 2009. 134. köt. p. 289-292.*

November 8.

90 éve halt meg PASTEINER Gyula (Tata, 1846. márc. 7. – 1924. nov. 8.) művészettörténész, egyetemi tanár, az MTA levelező tagja.

Irodalom: *Lehel István: Pasteiner Gyula In.: Nyugat, 17. évf. 1924. 24. sz. p. 808-809., Elek Artúr: Pasteiner Gyula In.: Nyugat, 24. évf. 1931. 11. sz. p. 776-777., Telepy Katalin.: Dr. Pasteiner Gyula művészettörténész. In.: Tata Barátai Körének tájékoztatója. 4. (1982) (1982), p. 25-33.*

- November 26.** **140 éve született REHLING Konrád** (Pécs, 1874. nov. 26. – Eger, 1957. jún. 6.) bányamérnök, bányaigazgató.
- 1916-tól a MÁK Rt. tatabányai üzemében működött, több korszerű aknát és létesített. Tatabányán. 1936-ban megindította az oroszlányi szénmedence termelését.
- Irodalom: *Ravasz Éva: Rehling Konrád bányaigazgató, 1874-1957. In.: Férfiportrék a XX. századból (2011), p. 19-42.*
- December 15.** **260 éve született KUNY Domokos** (Durlach, 1854. dec. 15. – Bécs, 1822. febr.) keramikus. Tatán nevelkedett, a helyi fajanszgyár vezetője lett. 1784 körül Budán majolika üzemeltetést létesített. A tatai múzeum 1954 óta viseli nevét.
- Irodalom: *Siklóssy László: Kuny Domokos: egy budai keramikus a XVIII. században: ipartörténeti tanulmány (1917), Siklóssy László: Kuny Domokos emlékezete. In.: Magyar iparművészet, 38. évf. 1935. 4. sz. p. 93-101.*
- December 17.** **200 éve született TÓTH Lőrinc** (Rév-Komárom, 1814. dec. 17. – Budapest, 1903. márc. 17.) író, jogász, országgyűlési képviselő 1848-ban és 1865-69-ben. Számos jogtudományi műve jelent meg, többek között: *Értekezések a társadalmi tudományok köréből In.: Jogtudományi közlöny, 26. évf. 1891. 24. sz. p. 187-188.*
- Irodalom: *Pastinszky Miklós: Tóth Lőrinc komáromi évei, irodalmi pályakezdése és politikai szereplése 1850-ig. (1980); Kézirat – JAMK*
- 315 éve született TORKOS JUSTUS János** (Győr, 1699. dec. 17. – Pozsony, 1770. ápr. 7.) orvos, kémikus.
- 1726-27: Komárom, 1727-40 Esztergom vármegye orvosa.
- Irodalom: *Duka Zólyomi Norbert: Torkos Justus János In.: Orvosi hetilap, 115. évf. 1974. 26. sz. p. 1537-1541., Ferenczy Miklós: Dunaalmás gyógyvize: Torkos Justus János orvos tudományos munkássága, [Magán kiad.] (2008)*

December 25.

225 éve született PÉCZELY József, ifj. (Rév-Komárom, 1789. dec. 25. – Debrecen, 1849. május 23.) Pedagógus, református főiskolai tanár-igazgató, történész, költő, Péczeli József költő fia.

Műve: *A magyarok története Asiából kijövelektől fogva a mai időkig (I – II., Debrecen, 1837).*

Irodalom: Katona András: *A debreceni professzor és tanítványa: Budai Ézsaiás és Péczely József In.: Módszertani lapok: történelem, 37. évf. 1996. 3. sz. p. 1-11.*

Egyesületi élet

Rovatvezető: Kissné Anda Klára
kissne.anda.klara@jamk.hu
34/513-678

Alapítás éve: 1935

III. évfolyam

11. szám

2013. november

Nyílt nap a Kúrián és a Fővárosi Törvényszék Könyvtárában

Kissné Anda Klára

Az MKE Jogi Szekciója az egyesület egyik legfiatalabb szakterületi szervezete. Megalakulásától kezdve aktívan szervezi szakmai programjait. November 13-án a Fővárosi Törvényszéket és a Kúriát mutatta be izgalmas előadások kíséretében.

A Markó utca 16. szám alatt működő **Kúria** épülete eredetileg Igazságügyi Minisztériumnak épült (1913-1918), később a Vegyipari, valamint a Bánya- és Energiaügyi Minisztérium székeltek itt. 1980-ban kapta meg a Legfelsőbb Bíróság.

Jelenleg a Fővárosi Ítéltábla és a Legfőbb Ügyészség is itt működik.

A törvénykezés feladatára anno az 1896-ban Hauszmann Alajos tervei alapján épített budapesti Igazságügyi Palota szolgált, amely ma a Néprajzi Múzeumnak ad otthont. A kormány tervei alapján ez utóbbit áthelyezték majd az ún. múzeumi negyedbe, az Igazságügyi Palota pedig pár éven belül visszanyerheti eredeti funkcióját. A Kossuth téren ezzel újra megvalósulhat az alkotmányossági háromszög.

A Kúria a közel ezer éves bírói fórumra utaló elnevezését 2012-ben kapta vissza. Aulájába az 1983-ban átmentett Justitia szobor (Stróbl Alajos szobra) a pártatlan, törvényhozó Justitiát ábrázolja (szeme nincs bekötve, nincs pallosa). Mellékalakjai az 1950-es években eltűntek, címere és pajzsa, eredeti trónusa széttört, eltűnt. Kordokumentumok alapján tervezik helyreállítását. Az ablakok és a padlózat motívumaiban több helyen a római hatalmi jelvény, a vesszőnyaláb jelenik meg.

Az épület legfelső szintjén működik a Kúria Jogi Szakkönyvtára. Bizony zsúfolt és szűkös. Az üveges szekrényekben muzeális darabok, a salgó polcokon a jellegzetes jogi anyagok, közlönyök és a legkülönfélébb határozatok tárai, bekötött jogi folyóiratok sorakoznak.

A Kúria elnökének fogadótermét ezúttal nem láthattuk. A tárgyalóterem előterében a legfelsőbb bírák és elnökök portréi alatt tárlat vezet végig a történeti előzményeken. Több tárgyaló terembe bekukkantottunk. A régi tárgyalóban a jellegzetes vörös bársony, a faülések, a bírói pulpitus eredeti tintatartója (még

bajusszal), a tanácsosi szék támláján a CK (királyi kúria) monogram patinás hangulatot árasztott.

Néhány épülettel odébb, a **Fővárosi Törvényszék** megtekintése sem nyújtott kisebb élményt. Az intézményhez tartozik a Gazdasági és Közigazgatási Kollégium, valamint a Cégbíróság is. Ez az épület már eredetileg is törvénykezési célra épült Hauszmann tervei alapján. 1891-ben adták át és mutatták be Ferenc Józsefnek. Látogatásunkat itt a Törvényszéki Könyvtárban kezdtük. A tágas helyiség egy könyvszekrényekkel és kutatóhelyekkel övezett, színeiben meleg, barátságos tárgyalóra emlékeztetett.

Kovácsné Garamszegi Marianna, a Fővárosi Törvényszék vezető könyvtárosa köszöntötte 40-45 fős társaságunkat. A könyvtár az összes kerületi bíróság könyvtárának hálózati központja. A teljes állomány a folyamatos kivonás mellett 50-55 ezer dokumentumot jelent. Az e-Corvina gyarapítási, folyóirat és kölcsönző moduljának első alkalmazói, partnerei. A gyarapítás központi beszerzés útján, a feldolgozás és a bevitel bírósági alkalmazottak önkéntes segítségével történik. A jogszabályi keretek a mai napig nem írják elő a bírósági könyvtárakban dolgozók végzettségi követelményeit.

A könyvtárból nyíló – eddig tanácskozássra használt – terem most nemzetközi dokumentációs tárként működik. A könyvtár

funkciójáról és működéséről később előadás hangzott el.

Az épületbejárás következő állomása az **esküdtárszéki tárgyalási terem** volt. A közönség részére kiosztott emelvényes helyekről, valamint az ügyvédek és újságírók ülőpadjaiból hallgattuk végig a Törvényszék létrejöttének történeti előzményeit. A terem jellegzetességei közül mindenképpen kiemelendő a tévesen freskóknak nevezett hat Feszty-táblakép. Témájuk időrendben a törvénykezés történetének jelentős mozzanatai (pl. a boszorkányégetések tűzpróbája, Werbőczy *Hármaskönyvének* bemutatása vagy Deák büntetőtörvény javaslatának előterjesztése). A képeken kortárs személyek, politikusok jelennek meg (Kálmán és Mátyás király, Eötvös József, Bezerédj István, Szemere Bertalan stb.

Érdekességként elhangzott, hogy itt forgatták Bacsó Péter *A Tanú* című filmjének egyes jeleneteit (1969), itt tárgyalták többek között Portik Tamás vagy a móri mészárlás ügyét.

Az épületbejárást követő szakmai programot **dr. Handó Tünde**, az Országos Bírói Hivatal (OBH) elnöke és **dr. Fazekas Sándor**, a Fővárosi Törvényszék elnöke nyitotta meg. Mindketten hangsúlyozták, hogy a jog és a könyvtár egymástól elválaszthatatlan fogalmak, mindkét területen létfontosságú a naprakész, friss információ, jellemző az elektronikus dokumentumok és eszközök hatása a gyakorlatra, de a papír sem csak történeti forrást jelent. Elengedhetetlen, hogy a bírák hozzájussanak a legfrissebb jogirodalmi munkákhoz - akár elektronikus formában is. A könyvtárfejlesztés az informatikai fejlesztésre, a gyarapítás az elektronikus és papíralapú dokumentumokra egyaránt kiterjed. Óriási a napi híryanagy, emellett a könyvtár egyben kultúrtörténeti értékek tárhelye. Az itt dolgozó könyvtárosokra nehéz feladat hárul. Képzésük támogatása nem a szándékon múlik, csak a legnagyobb törvényszékek engedhetik meg

maguknak a felsőfokon szakképzetteket. Az intézményvezetés könyvtár támogatási hajlandósága és könyvtárosainak megbecsülése nem hagyott kétségeket.

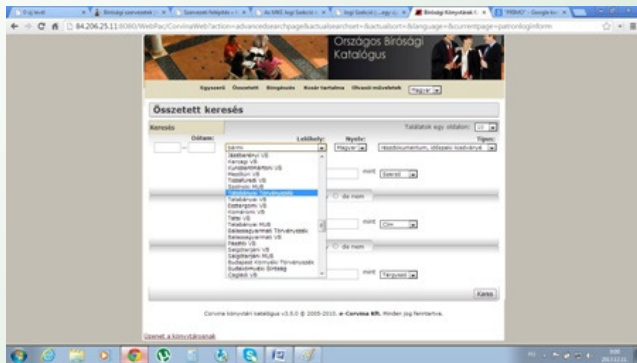
Gerencsér Judit (a Kúria Jogi Szakkönyvtárának vezetője, a Jogi Szekció titkára) a bírósági könyvtárak rendszeréről tartott előadást. Történetük a 1990-es években vett nagy fordulatot. 1998-ban Zala megyében rendeztek először ágazati országos találkozót, amelyet 2004-ben követett egy országos bírói könyvtáros konferencia. A bírósági könyvtárak fő ismérve a felbecsülhetetlen értékű könyvtári állomány, a hatékony feltárás, a magas színvonalú könyvtári szolgáltatás biztosítása. A fejlődésnek 2006 őszén adott lendületet az országos bírósági integrált könyvtári rendszer és az Országos Igazságszolgáltatási Tanács Hivatala, amely felelőse lett az OBH Magyar Igazságügyi Akadémiának (OTH MIA). A bírósági könyvtári rendszernek báziskönyvtárak (Kúria, törvényszéki, ítéltáblák stb.) és a hozzájuk tartozó letéti könyvtárak (járási, kerületi, közigazgatási és munkaügyi bíróságok könyvtárai) a tagjai. Annak ellenére, hogy nem szerepelnek a nyilvános könyvtárak jegyzékén, nyilvános könyvtári szolgáltatást nyújtó jogtudományi szakkönyvtárak. Gazdaságilag nem önállóak, az együttműködés fontos köztük. Fő feladatuk - kapcsolt munkakörrel - a bírósági ítélező munka szakirodalmi és informatikai támogatása. A 2006-tól fejlesztett Corvina

Bírósági IKR az elszigeteltség leküzdésében is szerepet játszott.

Az Országos Bírósági Katalógusban 350 ezer dokumentum feldolgozott, még nem teljes. Szintén eredményként könyvelhető el a jogi teaurusz és az uniós forrásból megvalósított infrastruktúra és humán erőforrás fejlesztés. A Kúria Jogi Szakkönyvtára a bírósági könyvtárak módszertani központja. A jövő fejlesztési céljai között az egységes munkakörnyezet, szmsz, elkülönített költségkeret, szakképzett munkaerő, megfelelő technikai feltételek, a dokumentumgyűjtemény teljes feldolgozottsága, felhasználóképzés és a szakmai együttműködés fejlesztése szerepel.

Kovácsné Garamszegi Marianna könyvtárvezető a Törvényszéki Könyvtár szolgáltatásait ismertette. A helyi feladatkörű jogtudományi szakkönyvtár hálózati központ. Együttműködik a kerületi bíróságok könyvtáraival, tagja az ODR-nek. Beszerzési stratégiájában fontos szerepet játszanak a folyóirat adatbázisok, a közlönyök elektronikus formában. A jogszabályi változások miatt elengedhetetlen az oktatás biztosítása. Van, amiből 250-500 példányt szereznek be. Hagyományos szolgáltatásokat nyújt: rövid távú, tartós és könyvtárközi kölcsönzés; témafigyelés; tartalomjegyzék szolgáltatás, adatbázisokban kutatás; reprográfia; térítésmentes szakmai programok.

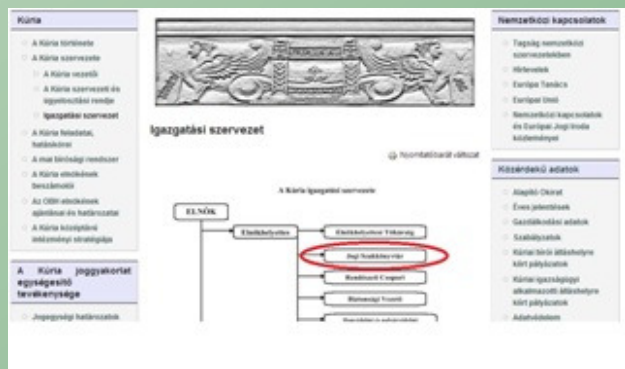
E-szolgáltatások között az OPAC, az elektronikus dokumentumküldés, e-referenz szolgáltatás említhető. Új állománycsoport a Fővárosi Törvényszék e-könyvtára. Digitalizált dokumentumaik a távoli felhasználók számára is hozzáférhetőek. A HVG-ORAC Lap és Könyvkiadó, a Justitia online adatbázisa, a folyóirat adatbázis és az e-Corvina e-dokumentumtára az otthoni munkavégzést is segíti. A folyóiratok tartalomjegyzékei és a gazdasági/jogi folyóirat újdonságok mellett havi szakirodalmi ajánló bibliográfiák, gyarapodási jegyzékek, jogi adatbázisok, törvénytárak stb. segítik a tájékozódást.

Az Országgyűlési Könyvtár szolgáltatásainak szünetelése miatt megnőtt a joghallgatók könyvtárhasználata. Különgyűjteménye védett állomány. Jelentős része 1945 előtti, a legrégebbi dokumentum 1836-ban jelent meg. Saját papírrestaurátoruk segíti az állagmegóvást.

A nyílt napok szolgálják a használóképzést és az elektronikus szolgáltatások megismertetését. A lehetőség az általános és középiskolások, valamint a hallás- és látássérültek számára is adott.

Dr. Soós István kandidátus, az MTA BTK TTI főmunkatársa történelmi keretekbe ágyazva tekintette át a magyar bíráskodást a középkortól a polgári igazságügy megszületéséig. 1517-ig a bíró valamilyen joghatósággal, hatalommal bíró személyt jelölt. Werbőczy óta „ítél” a jog kimondója, az igazságot szolgáltató személy. A bíróság az ítélet kimondásának a helye.

Hatáskörök szerint a törvénykezés több szintjéről beszélt. A kúria Magyarországon a 11. századtól 1848-ig a királyi udvarhoz kötődött. A király személyes jelenlétében történő törvénykezés kizárólagossága fokozatosan változott a helyettesítői szerepek megjelenésével (nádor, főkancellár, személyügyi helytartó). A 16. század elejére alakult ki az állandó bírói kúria, mint a központi törvénykezés intézménye. A király vagy a nádor csak az ún. törvénykezési napokon (pl. augusztus 20., Szent György és Mihály napja) volt jelen. A 16-17. századtól a nádor országbírói kinevezéséről az országgyűlés döntött. A *Pragmatica Sanctio*-val (1723) új jogi intézmények jöttek létre (királyi tábla, hétszemélyes tábla), ezeket 1767-ben köznemesekkel is kibővítettek. Az országos jelentőségű ügyek (összeesküvések, lázadások) kerültek a hétszemélyes tábla elé, míg a területi ügyekkel - a kúria és a vármegyék között is közvetítve - az ítéltáblák foglalkoztak. Hatáskörök szerint működtek vármegyei, városi bíróságok, a sedria (=szék, a megye által választott alispánoké), valamint az úriszék (földesúri). 1848 után az új törvények alapvető változást nem hoztak. Kialakult a polgári és a katonai törvénykezés. Az országbírói értekezlet a legfelsőbb bíróság és a királyi kúria székhelye lett (1861-1868). 1868 után jött létre az új bírói szervezet, amelyben a kúria a legfőbb bírói hatalom. Kizárólagos joga volt a halálbüntetés. 1918-ig összevontan működött.

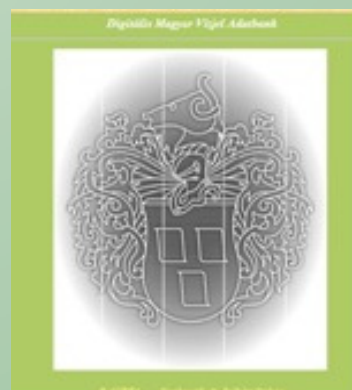
Gerencséri Judit a Kúria Jogi Szakkönyvtárát mutatta be. Az 1882-ben alapított könyvtár 1949-től a Legfelsőbb Bíróság könyvtára. 1965-

ben lett intézményi jellegű tudományos szakkönyvtár és 2012-től a Kúria Jogi Szakkönyvtára nevet viseli. Többször költözött, míg a Markó utcába került. Nyilvános szolgáltatást nyújtó szakkönyvtár. Fenntartója a Kúria, gazdaságilag nem önálló. A könyvtár vezetője igazságügyi alkalmazott csoportvezetői beosztásban. Az országos bírói könyvtári rendszer részeként működő könyvtár a kúriai ítélkező munkát és annak egyéb feladatait hivatott támogatni. Állománya ma 56 ezer dokumentum (ebből 14 ezer az időszerű), a bírósági könyvtárak közül a legnagyobb gyűjtemény. Gyűjtőköre a jog- és közigazgatáson túl a közgazdaság és egyéb társadalomtudományok területére terjed ki. Az állomány részben feldolgozott retrospektív, 30 ezer dokumentum kereshető elektronikusan. Felhasználói a Kúria dolgozói, mások (oktatók, hallgatók, ügyvédek) engedéllyel használhatják. A tagság és a szolgáltatás térítésmentes. A hagyományos szolgáltatások mellett reprográfiai szolgáltatás, digitalizálás, szkennelés, digitális fényképezés, jogi online adatbázis használat vehető igénybe.

A könyvtár rövid és hosszú távú fejlesztési tervei között szerepelnek havi elektronikus gyarapodási jegyzékek, „Kúria könyvtári ajánló” kiadása, idén az állományellenőrzés megkezdése, a könyvtárközi kölcsönzés újraindítása, az új szmsz, az erősebb marketingtevékenység, együttműködés a Kúria szervezeteivel, valamint az igazságügyi és az országos könyvtári rendszerrel, technikai fejlesztés. Tervezik a saját honlapot, arculatukat. Bemutató előadásokat, könyvtárhasználati kérdőíves felmérést, a bírák és a dolgozók felhasználóképzését sem hagyják figyelmen kívül.

Dr. Soós István ezúttal Werbóczy István *Tripartitum*áról tartott előadást. A „*Hármaskönyv*” első kiadása Bécsben jelent meg 1517-ben latinul. Magyarul 1565-ben adták ki. 1945-1970 között csak negatív, egyoldalú képet festettek róla. A királyi ítélőmesterből lett

magyarországi nádor műve nem egyszerűen az addig le nem írt nemesi szokásjogot rögzíti. Összegyűjtését azért tartotta fontosnak, mert az írott törvények megléte mellett a szokásjog szerint ítélték. Jelentősége jórészt abban rejlik, hogy a három részre szakadt Magyarország nemességre vonatkozó egységes szabályozásával megtartotta a magyar jog, a törvénykezés és az igazságszolgáltatás rendszerét. Az 1514-es országgyűlés ugyan elfogadta, de soha nem emelkedett jogerőre. Nem törvénykönyv, hanem egyfajta gyakorlatias eligazítás. Kérdéseket tesz fel és magyaráz. Felosztása hármassal. A jogterület szempontjából a mű semmiképp sem kerülhető meg. 1628-ban került be a *Corpus Juris Hungarici*-ba. 1848-ig használatban volt. Werbóczy *Hármaskönyve* mindenhol ott volt az asztalon, a *Biblia* mellett. Hátrányaként az róható fel, hogy megmerevítette a magyar nemesi jogot, és előbb-utóbb a fejlődés gátjává vált. Olvasásra az egyszerű és magyar nyelven fogalmazott 1894-es kiadás ajánlott.

Kapás Zsuzsanna, a Fővárosi Törvényszék írnoka és papírrestaurátor művész a vízjelek készítésének és sajátosságainak világába vezetett be. A vízjel tulajdonképpen a rostritkulást mutatja ki. A papírkészítés rohamos fejlődésével a 11. századtól a manufaktúrák megkülönböztetésére alkalmazták. 1320 körül vált általánossá. Fabriano olasz mester volt az első, aki védjegyként használta. A készítés menetét képsorokon követtük végig. Európában jellegzetes motívum volt a kettős kereszt, a liliom, a pajzs, és ezek variációi. Olyan

érdekességeket és ritkaságokat láthattunk, mint egy 1842-ben német területen kiadott kötet, amelynek minden lapja más és más vízjelet tartalmazott, vagy a Magyar Országos Levéltár vízjelgyűjteményének darabjai.

Az ipari forradalom megreformálta a papírgyártást is. A cellulózalapú, futószalag szerű nagyüzemi gyártás és gépesítés miatt a vízjelek az okiratok, kötvények, bélyegek és a papírpénzek rejtett védjeleivé, azonosítóivá váltak. A 20. század második felében alkalmazott digitális technika során már egy mikrochipbe fogalmazott lézerinformációval készítik. Annak ellenére, hogy ma elsődlegesen biztonsági iratkezelést, védelmet jelent, a mai napig a szóhasználatban „vízjel” maradt. A téma

iránt érdeklődők böngésszék a www.belyegmuzeum.hu oldalát!

A szakmai programot koncert zárta. Ötletesen időrendben haladva a romantikától a kiegyezésen át napjainkig, nemzetközi palettáról válogattak a szervezők. Hallottunk Mozart *Kis éji zenét*, Bachot, Vivaldit, Strauss-polkákat és magyar csárdást. Amerikai blokként *A Keresztapa* filmzenéje csendült fel. Az estét Gardel *Egy asszony illata* és tangó zárta.

Elismerés és köszönet illeti a házigazdákat, minden szervezőt a jól összeállított, tartalmas és izgalmas programért, a remek előadásokért, a figyelemért és a vendéglátásért!

KLIKKRovatvezető: Vitéz
Veronika
vitez.veronika@jamk.hu
34/513-674

III. évfolyam 11. szám

2013. november

KEMLIB

A 2013-mas év utolsó számának IT rovatában újra két hosszabb, de annál érdekesebb ismertetőt szeretnék olvasásra ajánlani. Az elsőben különböző, olykor még futurisztikus, de sok esetben már a mindennapjainkat megkönnyítő nyelvtechnológiai alkalmazásokat mutatok be. A másodikban kolléganőm, Szilassi Andrea Guide@Hand okostelefon applikációkkal foglalkozik.

A hasznos olvasás mellett most kellemes, pihenéssel teli ünnepeket is kívánok!

Vitéz Veronika, rovatgazda

A Science Fiction-ből a mindennapokba - Nyelvtechnológiai alkalmazások¹

VITÉZ VERONIKA

Talán észre sem vesszük, de a nyelvtechnológiai fejlesztések átszövik a mindennapjainkat, egyre inkább behatolnak az életünk minden területére. Kikerülnek a science fiction világból és mára már valósággá válnak.

Nézzünk néhány korábban futurisztikusnak tűnő, ma már egyáltalán nem elképzelhetetlen példát, melynek háttérben szintén nyelvtechnológiai alkalmazás áll. Reggel, ébredés után hangosan „Jó reggelt!”-tel köszönünk, de nem feltétlenül a párunknak, hanem egy gépnek, „aki” felismeri hangunkat és megcsinálja helyettünk –mert „megtanítottuk rá”- a kávé, felhúzza a redőnyt és megengedi a fürdővizet. Mire túl van az ember a reggelen, már

számos nyelvtechnológiai alkalmazást használ. Így a telefon esetében, mikor azt kérjük tőle a hangunkkal, hogy hívja fel egyik ismerősünket, akkor a levegő rezgéséből és a hangnyomásból képes azonosítani a szavakat, sőt a beszélőt is. Ez a beszédfelismerés.

Ezeket a gépeket érzelmekre nem taníthatjuk meg, de arra igen, hogy megértsék szavainkat vagy, hogy ők beszéljenek. Az előbbiekhöz hasonló fejlesztéseken informatikusok, mérnökök, nyelvészek és pszichológusok dolgoznak. Az ő együttműködésükkel kialakított terület a már említett nyelvtechnológia.

Míg az ember a fül, az idegrendszer bonyolult összhangjának segítségével ismeri fel a beszédet, és ebből azonosítja a beszélőt, a gépeket matematikai összefüggések segítségével, valószínűség számítások és statisztikai számítások eredményeit alapul véve „taníthatjuk meg” ugyanerre, de esetükben sohasem tökéletes a végkifejlet, hiszen az emberi idegrendszer hatékony feldolgozó folyamatait még nem múlják felül. Sok tényező meg is zavarhatja a gépek felismerő képességét (pl.: zaj), így ezek a

¹ (Kornai András: *Szóból ért? Ember, gép, nyelvtechnológia* c. Mindentudás Egyetemén elhangzott előadása és a Mindentudás Egyeteme magazinműsorának *Szóból ért? c. epizódja* alapján)

rendszerek nem működhetnek hiba nélkül. Itt nem csak matematikai, informatikai problémáról van szó, hanem egyszerűen arról, hogy az emberi beszédfelismerés rendkívül bonyolult összetettséggű, amit nehéz reprodukálni. A fejlesztések a mai napig nem tartanak még ott, hogy a gépek olyan kis hibaarányal dolgozzanak a beszédfelismerésben, mint egy ember, aki 90%-osan képes felismerni a hangokat. Azaz a gépek még mindig sokkal gyakrabban hibáznak, mint mi, emberek. Erre egy gyakran számítható eset, amikor bemondjuk a mobiltelefonunknak, hogy kit hívjon fel, de a zaj miatt félreérti a gép, és egy hasonló hangzású nevet tárcsáz. A gépi technológia nem tudja az „emberi”, kontextustól függő helyzeteket kezelni.

De lássunk további példákat, melyeknél a beszédtechnológiai fejlesztések hatékonyan alkalmazhatók. Az egyik legelterjedtebb nyelvtechnológiai alkalmazás a mobiltelefonoknál a hangvezérlés. Bár manapság az érintéssel adott információt fogadó készülékek hódítanak, de a szakemberek szerint a hangvezérlésre vár a nyertes szerepe. Például sokkal könnyebb lenne a szerelő élete is, ha szerelés közben egy terminálon nem érintőképernyőhöz kellene nyúlnia, hanem csak bemondaná, amire szüksége van, és máris látható lenne az az alkatrész vagy sematika, ami segíthetné munkájának eredményes folytatásában.

A parkolóházakból történő kihajtás esetén is nyelvtechnológiával találkozhatunk, amikor a sorompó „magától” felemelkedik, ha odahajtunk az autónkkal. Itt az optikai karakterfelismerő rendszer lép működésbe, felismeri az autó rendszámát és vele összeköttetésben egy másik rendszer felemeli a sorompó karját. Hasonló módszerrel működik a matricavétel és -használat az autópályán. Kamerás felvétel készül a rendszámabláról, amit leolvasson egy gép, ezt összeveti a matricát vásárlók adatbázisával, és ha nem találja köztük az illetőt, akkor már megy is a büntetés.

A hallássérültek iskolájában pedig a siketek és nagyothallók számára olyan beszédfejlesztő programokat készítettek, melyeknek lényege, hogy a kért hangot mikrofonba mondva a képernyőn megjelennek formák, a hallássérült vizuális és akusztikus visszajelzést is kap, amiből eldöntheti, hogy helyesen ejtette-e ki az adott hangot. A rendszer működésének alapja, hogy a hibás és a hibátlanul ejtett hangoknak eltérő a vizuális megjelenítése. A gép más színnel jelzi a különböző hangtípusokat és hangerősségeket. Színes ábrákon mutatja meg, hogy hogyan néz ki és hallatszik a helyes hangzás, és ehhez képest milyen a használó kiejtése. Magyar mérnökök és informatikusok fejlesztették ki ezt a „varázsdoboz” nevű eszközt. A rendszer háttérében egy adatbázis áll, melyben egészséges és sérült felnőttek és gyerekek hangjai és ezek fizikai paraméterei szerepelnek. Az itt tárolt adatokat összehasonlítják, statisztikailag elemzik, s ezekkel vetik össze a felhasználók eredményeit.

Szintén nyelvtechnológiai fejlesztések állnak az elektronikus felolvasó szolgáltatások (pl.: e-mail felolvasó, Google fordító felolvasója, időjárás felolvasó, látássérülteket segítő programok (JAWS for Windows vagy GPS-es útbaigazító (akár) mobiltelefonon), gyógyszervonal) mögött is. A gyógyszervonal például úgy működik, hogy a használó érthetően bemondja a kívánt gyógyszer nevét, majd azt, hogy mit szeretne róla tudni, akár a mellékhatásai vagy a helyes alkalmazása érdekli, és a gép már olvassa is a kért információkat.

Az angol nyelvű, feliratozott, YouTube-on fellelhető videoklip háttérében pedig egy olyan szoftver áll, mely felismeri a hangot és kiírja a szöveget, ha kell, még át is fordítja egy másik nyelvre.

A fordító programok nagy mennyiségű nyelvi információ alapján dolgoznak. Módszerük lehet az, hogy nyelvészek által összeállított

szótárakat és nyelvtani szabályokat vesznek alapul, vagy a párhuzamos és egynyelvű szövegekből automatikusan generált nyelvi adatbázisokat és az ezek alapján készült statisztikákat hívják segítségül. Általában egy hatékonyságra törekvő program mindkét módszert integrálja. (Pl.: a <http://itranslate4.eu/> oldal: itt lesz először egynél több fordítás is elérhető.)

De nem is kell elmennünk a fordítóprogramokig, csak elővesszük a Microsoft Word szövegszerkesztőt és az első helyesírási hibánál észrevehetjük a nyelvtechnológiai alkalmazás működését. A helyesírás ellenőrzésnél a Morphologic „Helyes-e?” programja lép munkába, ami még további változat lehetőségeket is ad.

Egy másik jelenség a beszédfelismerő telefonos tudakozó. Ha netán egy étterem telefonszámára van szükségünk a belvárosban, feltárcsázzuk a tudakozó számát, aminek telefonos vonalában egy gépi hang fogad. Ha jól artikuláltan bemondjuk, hogy mire van szükségünk: étterem, belváros, telefonszám, akkor megkapjuk a kért információkat. Azonban előfordulhat, hogy kevésbé érthetően ejtjük ki a hangokat és a gép félreérti, vagy nem érti a kívánságunkat. Ilyenkor sokszor ingerülten reagálunk, hiszen azt gondoljuk, hogy egy géppel beszélgetünk, nem kell annyira moderálnunk magunkat. Azonban a gép képes az érzelem detekcióra a hanglejtés és hangméltség alapján, amit az elégedettség mérésére használnak. Így mégiscsak kiszűrhető, ha nem voltunk megelégedve a telefonos tudakozó szolgáltatásával.

Érzelem felismerésre ma már írott szövegből is van lehetőség a számítógépek segítségével. Sőt egy nem is konkrétan a témáról szóló szövegből, például fórumbejegyzésből az is kikövetkeztethető, hogy írója kire fog szavazni a következő választások alkalmával. Ennek alapja egy tanító adatbázis, melyben szakértők

előre manuálisan osztályokba sorolták a hozzászólások egy bizonyos hányadát. Ha megmutatjuk a számítógépnek, hogy melyek az „igen” és a „nem” osztályba tartozó bejegyzések, a gép összehasonlítás alapján következtetéseket von le, melyekből megállapítható, hogy melyik politikai párttal szimpatizál a szöveg szerzője.

De vajon mi is állhat a nyelvtechnológia mindennapi életünkbe történő, ilyen szintű begyűrűzése mögött? Kornai András, matematikus, nyelvész, az MTA SZTAKI tudományos tanácsadója, a nyelvtechnológia fejlődését három más terület fejlődésével magyarázta 2011. február 8-i, a Szegedi Tudományegyetemen, a Mindentudás Egyetemén elhangzott előadásában.

Első indokként a mai világ jobb számítógépeit említette. Példának a '70-es évek „cray1”-esének 8 megabyte-os memóriáját vetette össze a mai „tegra2” 30 gigabyte-os memóriájával. Hasonlatként pedig az autókat hozta. Ha a 70-es évek közepétől az autók annyit fejlődtek volna, mint a számítógépek (amiknek chipjei minden másfél év alatt megduplázzák a teljesítményüket), akkor egy autó ma 300 Ft-ba kerülne, 1dl benzinnel működne és tíz perc alatt elvinne minket Párizsba.

Másodikként a jobb hozzáállást vetette fel. Manapság már nem úgy van, hogy egy ember mondja meg a többinek, hogy mi a helyes irány. Ma inkább azt látjuk, hogy emberek nem annyira hierarchikus, inkább horizontális, lazább kapcsolatban dolgoznak egymás mellett, s első sorban a kollégákat akarják meggyőzni egy-egy új fejlesztés használhatóságáról. Ha ez sikerül, akkor a munkatársak összeállnak és elkezdik megvalósítani az ötletet, ahogyan ezt például a Google Translate készítői is tették.

S hogy miért van az, hogy a központ nélküli, elosztott rendszerek legyőzik a központosítottakat? Miért van az, hogy a tőzsdén a kevésbé jó képességű brókerek csapata többre jut, mint a briliáns közgazdászokat alkalmazó

tervhivatal? Ennek megértéséhez az információelmélet segít hozzá. Lássunk néhány számadatot:

- 1 byte az 8 bit
- a Google-nek ma durván 1 exabyte adata van
- a világ teljes könyvvállománya 50 terabyte
- a világ legnagyobb könyvtára a Library of Congress, ahol durván minden 5. könyv megvan, itt 10 terabyte adatot tárolnak
- OSZK könyvvállománya: 2 terabyte
- Biblia: 4,5 megabyte
- Korán: 750 kilobyte
- János vitéz: 60 kilobyte

A János vitézt és még a Koránt is vannak, akik kívülről tudják, de az egész Bibliát már kevesebben képesek kívülről teljesen visszaidézni. Valahol a megabyte-nyi mennyiségnél van az a határ, amit az emberi memória már nem képes megjegyezni. Ezért mondhatjuk azt, hogy az egy-egy „megmondóember” által közvetített tudás nem lehet nyertes, hiszen ő a világ tudásának csak 7 milliárdod részét képes a fejében tartani. Tehát a csoport össztudása mindenhogyan több az egyes egyének tudásánál. S ha a fejlesztők egymástól lopnak ötleteket, az sem baj, hiszen akár ezek továbbgondolásával is gazdagíthatják a megvalósítások és így az egyre jobb alkalmazások tárházát.

Kornai András harmadikként pedig arról beszélt, hogy az elméletek is jobbak lettek. Több példát is hozott arra, hogy az egyszerűbb elméleteknek miért nagyobb az esélye a túlélésre, mint a bonyolultabbaknak. A lényeg az, hogy az egyszerűbbekben könnyebb észrevenni a hibát, könnyebb javítani és könnyebb megtanítani az embereket, hogy hogyan lehet azt orvosolni.

Mindez jobban illeszkedik az elosztott rendszerhez, mint a hierarchikus rendszerhez. Tehát a szlogen: „Keep it simple, stupid!” „Te marha, ne bonyolítsd!”

De talán a hihetetlen léptékű technikai előretörés ellenére sem kell még attól tartanunk, hogy a gépek átveszik az emberek felett a hatalmat .

Ahogy Kornai is fogalmazott:

„Nem attól kell félni, hogy a gépek emberiesednek, inkább attól, hogy az emberek elgépiesednek.”

Felhasznált irodalom:

Mindentudás Egyeteme portálja, Kornai András portréja:

<http://mindentudas.hu/szemelyek/item/2535.html>

Mindentudás Egyeteme portálja, Kornai András előadása: Szóból ért? Ember, gép, nyelvtechnológia, 2011. 02. 08.:

<http://mindentudas.hu/elodasok-cikkek/item/2520-sz%C3%B3b%C3%B3l-%C3%A9rt?-%E2%80%93-ember-g%C3%A9p-nyelvtechnol%C3%B3gia.html>

Mindentudás Egyeteme portálja, magazinműsor Szóból ért? címmel, 2011. 05. 10.:

<http://mindentudas.hu/riportfilm/item/2809-kornai-magazinm%C5%B1sor.html>

Origo.hu:

<http://www.origo.hu/tudomany/20110509-a-szamitogep-az-ember-es-a-nyelvtechnologia-kapcsolatarol-a-mindentudas.html>

Séta idegenvezetéssel, okostelefon segítségével– A Guide@Hand applikációk

SZILASSI ANDREA

Hasznos, szórakoztató és kifejezetten kényelmes megoldás sétát tenni úgy, hogy kezünkben / zsebünkben ott lapul egy okostelefon vagy tablet, amely időnként magától megszólal, hogy lenyűgöző építészeti, történelmi vagy művészettörténelmi ismeretekről regéljen. Mindez mindennapjaink részévé válhat, ha letöltjük az MTA Sztaki által kifejlesztett

Guide@Hand applikációkat valamelyik app store-ból.

A választékről és árakról

Jelenleg 8 magyar településre készült ilyen alkalmazás: *Budapest, Tata, Esztergom, Gödöllő, Miskolc, Vác, Badacsony* és *Győr* városára. Készült nagyobb, összefüggő természeti területekre is, mint pl. a *Duna- Gerecse* tájára, illetve a *Tokaji borvidék*hez. Több kulturális program eleve beépült valamelyik applikációba, mint például a *Múzeumok Éjszakája* a budapesti és az esztergomi szoftverbe. Egy irodalmi különlegességgel is találkozhatunk a budapesti applikációban: *Ottlik Géza: Hajnali háztetők* című regényében említett valamennyi helyszínre szintén készült ilyen intelligens útítárs. A komolyzene rajongói számára jelenthet hasznos kiegészítőt a *Miskolci Operafesztivál* app. Megjelent néhány külföldi látnivaló ismertetésére kifejlesztett Guide@Hand alkalmazás is: a szlovákiai *Kassa*, a romániai *Torja és környéke*, a bulgáriai *Veliko Tarnovo*, és az örményországi *Jereván* városának bemutatására.

Vannak teljesen ingyenes applikációk, amelyeknél minden funkciót használhatunk

korlátozás nélkül. Ilyenek a *Miskolc, Eger, Vác, Gödöllő, Torja és vidéke, Badacsony, Győr*. A tatai guide nemrég még szintén az ingyenesek közé tartozott. Aki korábban letöltötte, minden funkcióját használhatja most is. Jelenleg azonban már másként látszik a Google Play app store-ban. Többségük részben fizetős, amely azt jelenti, hogy olvasható minden információ egy adott látványosságról, de a hangos idegenvezetést kizárólag megvásárlás útján érhetjük el. Az árak sétánként 2-3 dollárba kerülnek. Akár egyesével is megvásárolhatjuk őket közvetlenül a készülékünkről. Összességében azonban ennek többszörösét kell kifizetnünk, ha egy adott város valamennyi vezetett sétáját szeretnénk megszerezni.

Hogyan működik az alkalmazás?

Csak röviden kiemelnék néhány információt ebből. Közreadjuk azonban a fejlesztők ennél jóval bővebb, saját ajánló gondolatait is²:

A GPS-t be kell kapcsolnunk az ilyen barangolások alkalmával. A térképen láthatjuk az adott területet, illetve saját tartózkodási helyünket. Részbe az applikációnak egy letölthető, és internetkapcsolat nélkül is alkalmazható térkép is az adott guide-hoz, de választhatjuk a Google Map térképét is az adott helyszínre. Fontos ez, hiszen egy séta közben hasznos, ha tudjuk követni, hol járunk, és látjuk a jelzéseket, milyen irányban találunk valamilyen érdekes látnivalót. A műholdas helymeghatározás pedig biztosítja ezt számunkra. Mindeközben fényképezhetünk is. A

fotókat igény szerint a program eltárolja és hozzákapcsolja a felvett sétánkhöz illetve a térkép megfelelő pontjához. A szokásos turisztalátványosságok mellett *éttermeket, szállodákat, múzeumokat, képtárakat és egyéb szolgáltató helyeket* is kínál az alkalmazás az érdeklődők számára. Hovatovább, *helyi egyesületek*, és a teljes kistérség valamennyi *önkormányzata* is elérhető az applikációból megannyi hasznos információval.

Szervezett túrát is ajánlanak a Barangolásban, azon belül pedig a Szolgáltató helyekben - ugyancsak értékes információkkal. A tatai guide-ban például *sétahajózást, gumikerekes kisvasutazást, kenuzást a tatai Öreg-tavon, vagy akár borhajózást* találunk ugyanitt. A *kerékpározás szerelmeseinek rövidebb és hosszabb túrák* is elérhetők innen - szakvezetők közreműködésével (ez a lehetőség nyilván előzetes egyeztetést igényel.) Találunk még a városnéző séták mellett *gyalogtúrákat a Gerecse hegységen belül*, sőt mi több, még *madarászat is szerepel a kínálatban a ferencmajori halastavaknál*. Ezekről mind-mind részletes ismertetőt olvashatunk készülékünkön keresztül, mielőtt eldöntenénk, szeretnénk-e részt venni egy ilyen szervezett programon. A budapesti guide a városnéző séták mellett a korábban már említett, Ottlik-féle *Hajnali háztetők* című irodalmi különlegességet is felkínálja, illetve egy történelmi túrát is ajánl: *Budapest a diktatúrák árnyékában* címmel. Az irodalmi séta ingyenes, a történelmi nem.

Kiegészítő információk a helyszínen QR-kód leolvasásával

Vannak olyan múzeumok, képtárak, amelyeknél az egyes műtárgyak előtt QR-kódot figyelhetünk meg. A G@H app tartalmaz QR-kód olvasót is, amelyet közelítve a műtárgyhoz - további értékes információt olvashatunk az adott műkincsről. Ezeket az adatokat szintén eltárolhatjuk készülékünkön. Például az esztergomi Múzeumok Éjszakája túrája is tartalmaz ilyen,

csak a helyszínről megszerezhető plusz információkat.

A mesterséges intelligencia maga a tökély?

Itt bizony még nem tartunk! Habár izgalmas élmény, amikor közelébe érve egy köztéri alkotásnak – hirtelen megszólal készülékünk, és előadja hozzáértően, mit kellene tudnunk róla. A legváratlanabb helyzetben is érhet bennünket ilyen meglepetés, – akár áthaladva a tatai tóparton egy kapun át. Az applikáció azonban kizárólag azokat a látványosságokat, érdekességeket említi, amelyeket GPS koordinátaikkal előzetesen rögzítettek a programba. Így akár többször is körbe járhatjuk Tóth Béla lovas szobrát, a Tatai Diánát a Kastély téren, – de nem történik semmi. Habár a közeli Eszterházy kastély szerepel az ismertetett látnivalók között. Ugyancsak lehetnek fenntartásaink a kiválasztott látnivalókat illetően. A tatai templomok közül említik a tóvárosi kapucinust, de nem találjuk meg a művészeti szempontból értékesebb, Fellner Jakab által tervezett Szent Kereszt templomot. A Cseketavat övező Angolparkot méltán választották ki a vezetett séták körébe. A platánligeten belül azonban a kiválasztott famatuzsálem, amelynek már csak gyökerei láthatóak, nem igazán érdekes jelenség, fölöslegesnek tartom beszélni róla. Található viszont itt bőven egyéb botanikai különlegesség. Például egy 300 éves kaukázusi szárnyas diófa, amely a földre hajló ágain keresztül további számtalan gyökeret fejlesztett. Ezért ez a fa önmagában is egy kisebb erdőt képez. Erről azonban nem hallhatunk az idegenvezető alkalmazásban. Szintén illúzióromboló, hogy a hangos idegenvezetés Kuny Domokos nevét helytelenül ny-nyel ejti, mert nyilván nem ismeri az egykori neves fajansz gyáros és feltaláló nevét. E kritikáktól eltekintve, összességében elmondhatjuk, hogy igazán hasznos alkalmazásra teszünk szert, ha letöltjük telefonunkra a Guide@Hand alkalmazásokat. Köszönet érte a fejlesztőknek!

2013. NOVEMBER

GULYÁS JÁNOSNÉ VÁLOGATÁSA

KOMÁROM-ESZTERGOM MEGYE

1. KAPITÁNY Szabó Attila: Még egy év kényszerbuszozás. Megcsúszott a vasútépítés Pilisvörösvár előtt = Népszabadság, nov. 15. p. 10.
- Budapest-Esztergom vasútvonal építése késésben, Aranyhegy Konzorcium, A-Híd Építő Zrt., Vasútépítők Kft.
2. DIÓSZEGI József: A napokban tárgyal a kormány a kínaiakkal a V0 építéséről. Ill. = Napi Gazdaság, nov. 25. p. 10.
- Megyei vonatkozású beruházási terv - 2014-ben kezdenék a Tatabánya-Cegléd közötti vasúti körgyűrű megépítését.
3. MAGYAR Camino. Lélek-gyöngyök. Ill. = Természetjáró Turista Magazin, 8. sz. p. 18-20.
- Megyei vonatkozással: A közel 760 km-es Gyöngyök útja (Via Margaritarum) záródokút érinti Esztergomot, a Gerecsét és a Vértest is.

BÁBOLNA

4. VARGA Gábor, G.: Se kár, se mulasztás. Bábolna-per = Népszabadság, nov. 8. p. 7.
- Bábolna, a Bábolna Ménesbirtok Kft. vezetőjét, Mezei Lászlót és Tátrai Miklóst a Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt. korábbi vezérigazgatóját az ellenük hozott vád alól felmentették.

ESZTERGOM ld. 1.

5. HŐSI halottá nyilvánították a tűzoltót = Népszava, nov. 4. p. 16.
- Hősi halottá nyilvánította Pintér Sándor belügyminiszter Kövecss Gergő esztergomi tűzoltót, aki életét veszítette egy turista mentése során.
6. MEGMENEKÜL Esztergom [Hír] = Magyar Nemzet, nov. 7. p. 2.
- Esztergom 11,8 milliárd Ft adósságát 2014. január 1-i hatállyal átvállalja a kormány.

7. NAGY Áron: Százak emlékeztek a hős tűzoltóra. Posztumusz hadnaggyá léptette elő a belügyminiszter a mentés közben meghalt Kövecss Gergőt. Ill. = Magyar Nemzet, nov. 11. 4. p. 17.
- November 1-én a Rám-szakadéknál életét veszített tűzoltó Kövecss Gergő esztergomi tűzoltó életrajzával.
8. KOROMPAY Csilla: Adventi vásár három bódéval, Tétényi Évával. "Szakmai döntés" Ill. = Magyar Hírlap, nov. 14. p. 1., 8.
- Október 28-án Tétényi Éva, Esztergom független polgármestere elszállította (három kivételével) az Esztergom főterén éveken át üresen álló, funkció nélküli harmincegy elárúsító bódét. Egy vállalkozó néhány nappal azelőtt jelezte, hogy adventi vásárt rendezne, és az ingyenes bérletért cserébe felújítaná a pavilionsort.

KOMÁROM

9. Horváth Géza: Számomra a könyvtár a legjobb hely a világon = Könyvtári Levelező/Lap, 9. sz. p. 3-6.
- Interjú a komáromi Jókai Mór Városi Könyvtár új, 2013.07.01-től kinevezett igazgatójával, Rigláné Berczeli Máriával.

NAGYIGMÁND

10. A MONSANTO 14 milliárdot költött nagyigmándi üzemére = Napi Gazdaság, nov. 8-9. p. 2
- 14 milliárd Ft értékű beruházással fejlesztette a Monsanto nagyigmándi vetőmag-feldolgozó üzemét.

OROSZLÁNY

11. TAKÁCS Tímea: Kalandozások a környezetvédelem világában. Ill. = Könyvtári Levelező/Lap 7. sz. p. 16.
  - Beszámoló az oroszlányi Gárdonyi Géza Városi Könyvtár nyári környezetvédelmi táboráról.
12. T. T.: Írott történelem. Ill. = Könyvtári Levelező/Lap, 7. sz. 2013. p.17.
  - Rendhagyó történelemóra és előadás az oroszlányi Gárdonyi Géza Városi Könyvtárban. Vendég: Domonkos László író, újságíró.
13. TAKÁCS Tímea: Előadás Reviczky Gyuláról. Ill. = Könyvtári Levelező/Lap, 8. sz. p. 12.
  - Reviczky Gyula élete és költészete. Az oroszlányi Gárdonyi Géza Városi Könyvtár "Így írnak Ők..." sorozat előadása.

TATA

14. DOMÁNYI Zsuzsa: Könyves szerda Ide-átról. Ill. = Könyvtári Levelező/Lap, 7. sz. p. 18.
  - Pribojszky Mátyás citeraművész új könyvét mutatták be a tatai Móricz Zsigmond Városi Könyvtárban Könyves szerda c. programsorozat, (2013. máj. 22.).
15. GOLDSCHMIDT Éva: Ó, azok a csodálatos állatok! Ill. = Könyvtári Levelező/Lap, 7. sz. p. 19.
  - Író-olvasó találkozó Telegdi Ágnes íróval. A tatai Móricz Zsigmond Városi Könyvtár rendezvénye alsó tagozatosoknak.
16. PETROZSÉNYI Eszter: Égi játszótársakkal találkoztunk a földön. Ill. = Könyvtári Levelező/Lap, 8. sz. p. 10.
  - A tatai Móricz Zsigmond Városi Könyvtár rendezvénye. Vendég: Békés Itala színművésznő. ("Egy csészényi hang" c. sorozat, 2013. június 12.).

17. PE: Az utolsó kamasz panasz. Ill. = Könyvtári Levelező/Lap, 8. sz. p. 11.
  - A tatai Móricz Zsigmond Városi Könyvtár rendezvénye. Mosonyi Mária iskolapszichológus előadása.

TATABÁNYA

18. A DOLGOZÓK szenvedélye hiteles márkaépítés. Ill. = Napi Gazdaság, nov. 11. p. 12.
  - Urbán Anita, a Grundfos Magyarország Kft. hr. igazgatójának nyilatkozata a legjobb munkahely felmérésről. A Grundfos-cégcsoport emberközpontú vezetői szemlélete.
19. LESZÁK Tamás: Biomasszára állítják át a tatabányai távfűtést = Napi Gazdaság, nov. 21. p. 16.
  - Ötmilliárd forintos fejlesztési program kezdődik a tatabányai fűtőerőműben.
20. TATABÁNYÁN bővít a Sanmina-SCI = Napi Gazdaság, nov. 25. p. 4.
  - Félmilliárd forintos beruházással bővíti termelését a Sanmina-SCI tatabányai gyárában.
21. Polák István: Könyvtárak és könyvárak. Ill. = Könyv, Könyvtár, Könyvtáros, 9. sz. p. 10-24.
  - A könyvtárak állománygyarapítási és beszerzési keretének változásai az 1960-as évektől a 2010-es évekig. Állományalakítási lehetőségek elmélete és gyakorlata a nagyobb közművelődési könyvtárakban JAMK-ra vonatkozó adatokkal.

TÁT

22. Dénes Zoltán: Óriási szervezettséggel álltak helyt Táton. Ill. = Magyar Nemzet, nov. 15. Árvízvédelem melléklet p. 11.
  - 2013 júniusában a Swietelsky Magyarország kft. építő cég segítségével védték meg az árvízről Tátot.